

คู่มือ
การดำเนินงาน เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง
เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื

370.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ส 691 ค คู่มือการดำเนินงาน เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูป
การเรียนรู้ / กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่
ผู้ปกครองเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ สกศ., 2544
52 หน้า
ISBN 974-241-317-7
1. การมีส่วนร่วมทางการศึกษา - พ่อแม่
2. การปฏิรูปการเรียนรู้ - พ่อแม่ 3. ชื่อเรื่อง

คู่มือการดำเนินงาน เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง
เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

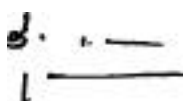
สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 4/2545
พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤษภาคม 2544
จำนวน 1,000 เล่ม
ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ถนนสุขุขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร.0 2668 7123 ต่อ 2412,2414,2416 โทรสาร 0 2243 2787
Web Site : <http://www.onec.go.th>
E-mail : family@onec.go.th
สำนักพิมพ์ บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
216-220 ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์
เขตพระนคร กทม. 10200
โทรศัพท์ 0 2222 2788, 0 2222 4772

คำนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีหลักการสำคัญคือให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ใกล้ชิดบุตรหลานมากที่สุด พ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงถือเป็นเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่พึงประสงค์

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ โดยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและยุทธศาสตร์เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการสร้าง แสวงหา และขยายเครือข่ายให้ได้อย่างกว้างขวาง เป็นพลังในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความหมายเครือข่าย	2
ความหมายเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง	5
ความหมายเครือข่ายการเรียนรู้	7
บทที่ 2 บทบาทและความสำคัญของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง	9
เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในสถานศึกษา	10
เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในองค์กรต่าง ๆ	18
บทที่ 3 บทบาทเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง : ประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ	
สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย	
นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี	20
คณะกรรมการโรงเรียน/สถานศึกษา	21
วิเคราะห์เปรียบเทียบ	23
บทที่ 4 วิธีการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง	32
การสร้างความรู้ความเข้าใจ	33
การส่งเสริมเครือข่าย	38
การสนับสนุนเครือข่าย	40
สรุปข้อคิดเห็นของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง	44

บทที่ 1

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้กล่าวถึง “การศึกษา” หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อ ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอด ความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การ สร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ บ้านหรือครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาแก่บุคคล และเป็นปัจจัยสำคัญในสังคมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นแหล่ง ที่ช่วยปลูกฝังพฤติกรรมแบบแผนการดำเนินชีวิต และเป็น แหล่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การรวมตัวของ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นเครือข่ายเพื่อร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ จะ ช่วยขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ประสบผลสำเร็จ

ความหมายเครือข่าย*

“เครือข่าย” หมายถึง ความเชื่อมโยงระหว่างปัจเจก ต่อปัจเจก ความเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกกับการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่อกกลุ่ม หรือแม้กระทั่งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ ในการเชื่อมโยงลักษณะของเครือข่ายไม่ใช่เพียงการมารวมตัวกัน หรือพบปะสังสรรค์ หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกันในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การเชื่อมโยงในลักษณะเครือข่ายดังกล่าว จึงเป็นการเชื่อมโยงโดยการที่มีคนมารวมกัน มีความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์ และมีการพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์อย่างเดียวกัน ซึ่งในความหมายนี้เครือข่ายไม่ใช่เพียงแต่มีรายชื่อบุคคลที่สามารถติดต่อได้เท่านั้น แต่เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่เป็นสมาชิกเครือข่ายสามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่สมาชิกแต่ละคนในเครือข่ายเห็นพ้องต้องกัน โดยเป็นกิจกรรมตามความจำเป็น หรือเป็นกิจกรรมที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ยังสมาชิกเข้าหากัน คือ

*สรุปจาก การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา โดย เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุผลร่วมกัน หรืออาจมีการรวมตัว เพื่อแลกเปลี่ยนกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน อาจเป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเครื่องมือเครื่องใช้ หรือข้อมูลข่าวสาร ความรู้ บุคลากร เงินทุนสนับสนุน ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ งบประมาณและอื่น ๆ ซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของการเป็นเครือข่าย มีดังนี้

1. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception)

คือ การที่สมาชิกเข้ามาร่วมเครือข่าย ต้องมีความรู้สึก คิด เข้าใจปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของเครือข่าย ทำให้เครือข่ายมีความต่อเนื่อง มีการประสานงาน ความร่วมมือในการดำเนินการและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)

เป็นการเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกัน

3. การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) เป็นการตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน หรือความสนใจเช่นเดียวกันก็มารวมตัวเป็นเครือข่ายเดียวกัน

4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเป็นกระบวนการที่สำคัญมาก ในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มข้น

5. การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง หมายถึงสมาชิกเครือข่ายต่างต้องเสริมสร้างซึ่งกันและกันอย่างเพียงพอ ซึ่งผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการรวมตัวเป็นเครือข่าย

6. การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) หมายถึงสมาชิกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การจะทำให้สมาชิกหรือหุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันให้หนาแน่น จำเป็นต้องให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่าการดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของเครือข่าย และทำให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

7. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) หมายถึง สมาชิกในเครือข่ายมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน อาจมีการเขียนพบปะสังสรรค์ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

การปฏิสัมพันธ์นี้จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น ซึ่งจะสร้างให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น

ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เครือข่ายพัฒนาได้ คือภาวะผู้นำ ความเป็นประโยชน์ และความต่อเนื่องของกิจกรรม ตลอดจน การบริหารจัดการภายใน ผู้นำต้องมีความสามารถรวมใจ สมาชิกเครือข่าย และผลักดันให้เกิดการร่วมมือกัน ตามเป้าหมาย ทำให้เครือข่ายมีโอกาสประสบความสำเร็จได้ เครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง และเครือข่ายการเรียนรู้

ความหมายเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

“เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง” หมายถึง การที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง มารวมตัวทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน และสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมช่วยเหลือ สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาของลูกหลาน หรือ ผู้เรียนในโรงเรียนสถานศึกษาให้มีการพัฒนา และมีคุณภาพที่ดีขึ้น ได้แก่ เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

รูปแบบที่เป็นทางการ ได้แก่ สมาคมผู้ปกครองและครู ของโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการของสมาคม

ผู้ปกครองและครูของโรงเรียน โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครองร่วม เป็นกรรมการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี ผู้แทนพ่อแม่ ผู้ปกครองร่วมเป็นกรรมการ

ส่วนรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ โดยการรวมตัวของพ่อแม่ ผู้ปกครองตามความสนใจเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ของสถานศึกษา/โรงเรียนต่าง ๆ ได้แก่ เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ระดับห้องเรียน ชั้นเรียน และโรงเรียน และเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครองขององค์กรต่าง ๆ

สำหรับในต่างประเทศ เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีการรวมตัวในลักษณะเป็นคณะกรรมการโรงเรียน/สถาน ศึกษา (School Board) หรือสภาโรงเรียน (School Council) ส่วนรูปแบบอื่น ๆ เป็นการรวมตัวเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยสร้างความเข้มแข็งในลักษณะเครือ ข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ สร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยใช้อินเทอร์เน็ต เช่น ใน สหรัฐอเมริกามีเครือข่ายสารสนเทศผู้ปกครองระดับชาติ (Na- tional Parent Information Network : NPIN) เครือข่ายการ ศึกษาของครอบครัว (Family Education Network) เครือข่าย ข้อมูลทางการศึกษาของผู้ปกครอง (Effective Parenting Educational Resource) ศูนย์บริการข้อมูลระดับชาติของ เครือข่ายผู้ปกครอง (The National Parenting Center : TNPC) เป็นต้น

ความหมายเครือข่ายการเรียนรู้

“**เครือข่ายการเรียนรู้**” หมายถึง การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร สารสาระ ความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอน และสถานศึกษาสามารถนำเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

สำหรับเครือข่ายการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ **บ้าน/ครอบครัว** เป็นเครือข่ายการเรียนรู้แห่งแรกและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องของตนเอง ครอบครัว คุณธรรม และจริยธรรม ฯลฯ จากการปฏิบัติจริงที่บ้าน บ้าน/ครอบครัวจึงเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตจริงที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ได้มากที่สุด **ชุมชน** เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรหน่วยงาน สถาบัน สถานประกอบการ ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งรวมของความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชน เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้วิถีชีวิตจริงด้านต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริงในชีวิตประจำวัน **เครือข่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา** ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีข้อมูลสาระความรู้ต่าง ๆ ที่เก็บไว้อย่างเป็นระบบในคอมพิวเตอร์ที่เป็นแม่ข่ายเพื่อให้ผู้เรียน ผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถสืบค้นหาข้อมูลความรู้

ต่าง ๆ ที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนั้นยังมีสื่ออื่น ๆ ได้แก่ สื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโทรคมนาคม มัลติมีเดีย ฯลฯ ที่เป็นสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ส่วน “แหล่งเรียนรู้” ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (6) ได้กล่าวถึงบทบาทพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาทุกสถานที่ และมาตรา 25 ได้ระบุแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬา และนันทนาการ

นอกจากนี้ยังมีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลานจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนดังกล่าว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชน

บทที่ 2

บทบาทและความสำคัญ ของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นับเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาฉบับแรกของไทย ที่ได้กำหนดสาระที่เกี่ยวข้องกับบทบาท และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข (มาตรา 6) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8) การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (มาตรา 22) การให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน ที่โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ (มาตรา 24) และการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (มาตรา 40)

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานศึกษา

1. เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้สร้างกระแสและความตื่นตัวให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียน และสถานศึกษาต่าง ๆ การดำเนินงานเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ภายในโรงเรียนอยู่ในรูปคณะกรรมการเครือข่ายภายในโรงเรียน โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ในบางโรงเรียนมีการเลือกตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นคณะกรรมการเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ระดับห้องเรียน คณะกรรมการฯ ระดับชั้นเรียน และคณะกรรมการฯ ระดับโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพทั้งในด้านวิชาการ การพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในการเลือกตั้งคณะกรรมการเครือข่ายระดับโรงเรียนอาจเป็นการเลือกตั้งจากผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายระดับชั้นเรียน จากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และจากสมาคมผู้ปกครอง และครูเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน และร่วม

กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน บทบาทคณะกรรมการเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยทั่วไปเป็นการเสริมสร้างกระชับความสัมพันธ์ของเครือข่าย มีการศึกษาปัญหาและสำรวจความต้องการในการพัฒนาทั้งในระดับห้อง ชั้น และโรงเรียน กำหนดโครงการ/กิจกรรม ที่มงาน และการประสานงาน นอกจากนี้อาจมีการริเริ่มโครงการ/กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับโรงเรียนโดยเป็นโครงการ/กิจกรรมที่โรงเรียนริเริ่มดำเนินการจัดขึ้นเองหรือเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ริเริ่มโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการในโรงเรียนนั้น ๆ

ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม ของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

“โครงการรวบรวมปัญหา ทรรศนะ ความต้องการ ของผู้ปกครอง” เพื่อช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง แก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของลูกหลาน

“โครงการสร้างฐานข้อมูลของผู้ปกครองและนักเรียน”
 เพื่อบันทึกข้อมูลที่จำเป็นในการติดต่อ ความ สามารถพิเศษ
 และความพร้อมของผู้ปกครองที่จะเข้ามาสนับสนุน โดยใช้
 ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

**“โครงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและ
 พ่อแม่ ผู้ปกครอง”** เพื่อทราบข้อมูลของลูกเมื่ออยู่ที่บ้าน และ
 โรงเรียน เพื่อปรับปรุงความประพฤติและการเรียน

“โครงการระดมสมองผู้ปกครอง” เพื่อปรับปรุง และ
 พัฒนาคุณภาพของนักเรียน

“โครงการครูพ่อ ครูแม่” เพื่อช่วยนำผู้ปกครองที่มี
 ความสามารถสูงบางด้านมาช่วยสอนเสริม

“โครงการอบรมสัมมนาผู้ปกครอง” เพื่อให้
 ผู้ปกครองได้เรียนรู้หลักการและเทคนิคการดูแลลูกหลาน

**“โครงการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนและการเลือก
 เส้นทางชีวิต”** เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มี ส่วนร่วมสนับสนุน
 และเชิญผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้าน ต่าง ๆ มาบรรยาย
 เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ นักเรียน

โรงเรียนราชนิติมัธยม

**“โครงการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน และศิษย์
 เก่า”** เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และศิษย์เก่ามีส่วนร่วม
 ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

“โครงการจัดตั้งชมรมสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน” เพื่อสนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในการใฝ่เรียนใฝ่รู้

“โครงการเรียนร่วม” เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบปัญหา รวมทั้งแก้ไขปัญหในการเรียนของนักเรียนปกติและนักเรียนพิการ

โรงเรียนบ้านบางกบ

“โครงการจริยศึกษาในโรงเรียน” เพื่ออบรมให้นักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม

“โครงการผู้ปกครองอาสา” เพื่อช่วยเหลืองานของโรงเรียน เช่น การเรียนการสอน ดูแลความปลอดภัย และความเรียบร้อยภายในโรงเรียน

“โครงการเทคโนโลยีทางการศึกษา” เพื่อให้ผู้ปกครองที่มีศักยภาพในด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยฝึกอบรมครูในโรงเรียน

“โครงการภาษาต่างประเทศ” เพื่อให้ความช่วยเหลือในการนำครูชาวต่างประเทศมาสอนภาษาต่าง ๆ

“โครงการอาหารกลางวัน” เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมดูแลจัดการอาหารแก่นักเรียน ให้ได้รับสารอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

โรงเรียนบ้านดงบัว

“โครงการสมุนไพรงิลด์ตัว” เพื่อให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า พืชสมุนไพรมงคลต่าง ๆ และสามารถดูแลสุขภาพของตนเอง ได้

“โครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง” เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ช่วยสอนหรือบรรยาย หรือเป็นที่ปรึกษา และร่วมจัดทำเอกสารการเรียนการสอน การสอนวิชาชีพ การป้องกันและแก้ปัญหาเฉพาะจุด

โรงเรียนเนินประสาธวิทยา

“โครงการสร้างกลุ่มกัลยาณมิตรของพ่อแม่ ผู้ ปกครอง” เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองพบปะพูดคุยและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเป็นประจำเข้า-เย็น

“โครงการห้องเรียนพ่อแม่” เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และ นักเรียนได้ศึกษาเอกสารวิชาการต่าง ๆ ในการปฏิบัติการ เรียนรู้ร่วมกัน

“โครงการพ่อแม่ ผู้ปกครอง กระทบมิตรกับ ผู้ บริหารและครู” เพื่อสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารโรงเรียน

“โครงการสวนเกษตร” เพื่อจัดการเรียนการสอนด้าน การเกษตรในโรงเรียน

โรงเรียนเบญจมราชาวิทยาลัย นนทบุรี

“โครงการฝึกสอนกีฬาฟุตบอลแก่เยาวชน” เพื่อ ใช้
กีฬานำไปสู่การสร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

2. สมาคม/ชมรมผู้ปกครองและครู

ในโรงเรียนต่าง ๆ ได้มีการจัดตั้งสมาคม/ชมรมผู้ปกครองและครู โดยส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน พิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมการศึกษา การเรียนการสอนของบุตรหลาน การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งหาทุนมาพัฒนาและช่วยเหลือโรงเรียน ซึ่งแต่เดิมที่ผ่านมาสมาคม/ชมรมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ดำเนินงานสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน แต่กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ยังไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก การรวมตัวเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ค่อนข้างมีน้อย ยังไม่ค่อยมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แต่หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเกิดกระแสการปฏิรูปการศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนต่าง ๆ ได้มีความตื่นตัวและปรับบทบาทเพื่อให้มีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ และ

เชื่อมโยงการดำเนินงานกับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในโรงเรียนมากขึ้น

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นผลให้มีการกำหนด “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543” โดยมีโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำไปถือปฏิบัติ ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวน 7-15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารโรงเรียน/สถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 40 ระบุให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา อย่างไรก็ตามในบางโรงเรียน เช่น โรงเรียนราชวินิตมัธยม ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

- (1) กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา

(2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

(3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

(4) กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

(6) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

(7) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

(8) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

(9) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน และมีส่วน
ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

(10) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงาน
ประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

(11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะอนุกรรมการ
เพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร

(12) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน
ต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในองค์กรต่าง ๆ

นอกจากเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานศึกษาแล้ว
ในปัจจุบันมีองค์กรเอกชนและมูลนิธิต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญ
และความสนใจกับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริม
การเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น **เครือข่ายการอ่าน** ซึ่งริเริ่มดำเนินงาน
โดยบริษัท ซี.พี.เซเว่น อีเลฟเว่น จำกัด(มหาชน) ร่วมกับ
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โครงการนี้ได้ส่งเสริม
ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองรักการอ่าน ซึ่งจะช่วยให้ลูกหลานรัก
การอ่านไปด้วย ทำให้เกิดการใฝ่รู้และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
ตลอดชีวิต และจะช่วยให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการ
เรียนรู้ **มูลนิธิครอบครัว** เป็นองค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้น เพื่อ
ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวในการสร้างสรรค์สังคม

ปกป้องสิทธิของเด็กและครอบครัวจากการล่วงละเมิดทุกด้าน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ปัญหาของเด็กวัยรุ่น ปัญหาครอบครัว ฯลฯ โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบของบทความ การอภิปราย “เวทีครอบครัว” กิจกรรมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง กิจกรรม ครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ **มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ** เป็นองค์กรเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยมีการนำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอบรมทรัพย์ในรูปแบบอาคารโรงเรียน กิจกรรมพอลิออปกิติน กิจกรรมฝึกจิตสาธารณะ ฯลฯ **สโมสรไลอ้อนส์สากล** เป็นองค์กรการกุศลของเอกชนระดับนานาชาติที่ทำประโยชน์ให้สังคมโดยไม่หวังผลกำไร ในปัจจุบันได้มีโครงการส่งเสริมการศึกษา โดยให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนต่าง ๆ ในการฝึกอบรมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจถึงจิตใจ และความรู้สึกของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น มีการฝึกทักษะการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อนำไปถ่ายทอดให้ลูกหลาน ฝึกการเรียนรู้เพื่อรู้จักการป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับลูกหลานในสังคมปัจจุบัน

บทที่ 3

บทบาทเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

: ประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ
สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย
นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี

ในประเทศที่พัฒนาแล้วพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว โดยมีกฎหมายรองรับ ส่วนในประเทศที่กำลังพัฒนา การให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานับเป็นประเด็นใหม่ ซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าหลายประเทศยังไม่ได้ออกเป็นกฎหมาย แต่ก็มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญมากขึ้น จากการศึกษาบทบาทเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการศึกษา รูปแบบคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการโรงเรียน/สถานศึกษา

การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครองของประเทศต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา หลายประเทศได้ออกเป็นกฎหมายโดยกำหนดบทบาทและหน้าที่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในรูปของคณะกรรมการโรงเรียน/สถานศึกษา เช่น **สหรัฐอเมริกา** ได้ออกกฎหมายเรียกว่า “Goals 2000 : Educate America Act” โดยสร้างวิสัยทัศน์หลัก 8 ประการ และหนึ่งในแปดประการ ได้กล่าวว่า ปี ค.ศ. 2000 โรงเรียนทุกแห่งจะต้องส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วน (Partner) ของพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อให้มีส่วนร่วมส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของเด็กในด้านสังคม อารมณ์ และวิชาการ โดยเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นกรรมการของสภาโรงเรียน หรือคณะกรรมการโรงเรียน (School Advisory Council : SAC)

สหราชอาณาจักร พระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2531 ได้กำหนดสิทธิเสรีภาพของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนให้แก่บุตรหลาน ในปี 2534 ได้จัดทำธรรมนูญการศึกษาฉบับผู้ปกครอง (Parent’s Charter) โดยกำหนดสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบของพ่อแม่ผู้ปกครองในการให้ลูกหลานเข้ารับการศึกษา เลือกโรงเรียน ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเรียน ผลการสอบ และการบริหารงานของโรงเรียน โดยเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้าร่วมเป็น

กรรมการในคณะกรรมการบริหารโรงเรียน (School Governing Body) **ออสเตรเลีย** เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยเฉพาะมีการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และมีการตรวจสอบโรงเรียนให้มากขึ้น ผลที่ตามมาจากการปฏิรูปการศึกษา ทำให้มีธรรมนูญโรงเรียน หรือกฎบัตรโรงเรียน (School's Charter) และรูปแบบโรงเรียนในอนาคต (Schools of the Future) โดยมีสภาโรงเรียน (School Council) ซึ่งมีตัวแทนเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียนเข้าร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย **นิวซีแลนด์** การปฏิรูปการศึกษา ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง โดยเฉพาะด้านการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน (Board of Trustees) เพื่อให้มีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษา และการกำหนดหลักสูตร สำหรับ**ญี่ปุ่น** ให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเสริมสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในท้องถิ่น โดยเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นกรรมการในรูปสมาคมผู้ปกครองและครู ส่วน**สาธารณรัฐเกาหลี** ในปี 1994 ได้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยยกวาง

กฎหมายประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พร้อมทั้งระบุหลัก
 ประกันในสิทธิของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมเป็น
 เครือข่ายในสภาโรงเรียน โดยเป็นกรรมการในคณะกรรมการ
 ของสภาโรงเรียน (School Council)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

คณะกรรมการโรงเรียน

จากการศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
 พ่อแม่ ผู้ปกครองของประเทศต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเทศ ซึ่งอยู่ใน
 รูปคณะกรรมการโรงเรียน โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง ร่วมเป็น
 กรรมการ และได้มีการเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ที่สำคัญได้
 3 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1) **การบริหารวิชาการ** ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักสูตร
 การเรียนการสอน ในสหรัฐอเมริกา คณะกรรมการโรงเรียน
 ที่มีประชาชนซึ่งเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในชุมชนท้องถิ่นเข้า
 มามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายกำหนดเป้าหมายการศึกษาของ
 โรงเรียน กำหนดเรื่องที่เป็น (theme) ในการเรียนรู้ของ
 ผู้เรียนมาประกอบเข้าเป็นหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามความ
 ต้องการของนักเรียนและชุมชนท้องถิ่น โดยปกติใน
 สหรัฐอเมริกา ครูจะส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรอยู่แล้วเมื่อมี
 การปฏิรูปการศึกษา จึงพยายามจัดหลักสูตรให้เป็น

ประสบการณ์ แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง เช่น หลาย ๆ โรงเรียน
 รวมตัวเป็นเครือข่าย ร่วมกันจัดทำหลักสูตรแบบกำหนด
 หัวข้อเรื่อง เกี่ยวกับทักษะที่จำเป็น เน้นให้บูรณาการทักษะ
 ด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Thematic Interdisciplinary Approach)
 ตัวอย่างเช่น ครูคนหนึ่งต้องการสอนเน้นวิทยาศาสตร์ ได้
 เลือกรื่อง “เงา” แล้วจึงจัดทำหลักสูตรโดยบูรณาการให้
 นักเรียนมีกิจกรรมและทักษะทั้งการอ่านในเรื่องเงา การเขียน
 เรื่องเงา การคำนวณ เรื่องเงา และคิดวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องเงา
 ซึ่งอาจจะเรียกหลักสูตรใหม่นี้ว่าเป็น “การทุบเบ้าหลอมเก่า”
 (break the mould) ใน**สหราชอาณาจักร** คณะกรรมการบริหาร
 โรงเรียนมีหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของ
 โรงเรียนและหลักสูตร ตามข้อกำหนดในหลักสูตรแห่งชาติ (Na-
 tional Curriculum) รวมทั้งคณะกรรมการฯ จะต้อง
 ดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามหลักสูตรแห่งชาติ สำหรับใน
นิวซีแลนด์ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนร่วมกับครู พ่อแม่
 ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นผู้พิจารณาและกำหนดหลักสูตรขึ้น
 เพื่อสนองความต้องการของชุมชนและเอื้อประโยชน์ต่อสังคม
 ในชุมชน นั้น ๆ รวมทั้งการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งคณะกร
 มการฯ ร่วมกับครูที่ดำเนินการประเมินผล จัดทำรายงานการ
 ประเมินผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสาธารณชนทั่วไปได้
 รับทราบโดยทั่วกัน สำหรับ**สาธารณรัฐเกาหลี** สภาโรงเรียน
 มีหน้าที่ปรับปรุงหลักสูตร จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กำหนด

หลักสูตร วิชาเลือก และโครงการส่งเสริมการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งการเปิดโครงการการศึกษานอกเวลาเรียนที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ในรูปแบบของหลักสูตรระยะสั้น เช่น การฝึกอาชีพ

2) **การบริหารบุคคล** ในแต่ละประเทศคณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน กล่าวคือ ใน**ประเทศสหรัฐอเมริกา** ได้กำหนดให้สภาโรงเรียนหรือคณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบบริหารบุคลากรของโรงเรียน **สหราชอาณาจักร** คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีหน้าที่ในการพิจารณาจำนวนบุคลากร รวมถึงการคัดเลือกครูและครูใหญ่ **ออสเตรเลีย** สภาโรงเรียนสามารถให้ข้อเสนอแนะในการแต่งตั้งครูใหญ่ และว่าจ้างบุคลากรในสายงานสนับสนุน และ**สาธารณรัฐเกาหลี** สภาโรงเรียนสามารถพิจารณาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียน การบรรจุครู และการเสนอชื่อตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อคัดเลือกผู้อำนวยการการศึกษาและกรรมการการศึกษา

3) **การบริหารงบประมาณ** ใน**สหรัฐอเมริกา** ได้มีการถ่ายโอนอำนาจในการจัดสรรงบประมาณโรงเรียน ซึ่งเดิมเป็นหน้าที่ของมลรัฐและเขตการศึกษา ได้โอนอำนาจการตัดสินใจการใช้จ่ายงบประมาณไปให้สภาโรงเรียนหรือโรงเรียน

ในขณะที่เดียวกันให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย
 ในการจัดการศึกษา โดยประสานเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน
 ชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และนักเรียน ช่วยระดมเงิน บุคลากร
 วิทยาการใหม่ ๆ และระบบบริหารการศึกษาให้โรงเรียนใน
 พื้นที่ที่สามารถบริหารงานได้อย่างแท้จริง **สหราชอาณาจักร**
 รัฐจะจัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนให้แก่คณะกรรมการ
 บริหารโรงเรียน โดยคณะกรรมการฯ มีอำนาจตัดสินใจว่า
 โรงเรียนจะใช้งบประมาณเท่าไรและมอบหน้าที่รับผิดชอบ
 ด้านบริหารโรงเรียนปกติให้แก่ครูใหญ่ **ออสเตรเลีย** รัฐ
 วิตตอเรียได้จัด ทำแผนงานโรงเรียนในอนาคตขึ้นเพื่อ
 ให้สภาโรงเรียนมีอำนาจตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น โดย
 เฉพาะดูแลด้านการเงินและการบัญชีของโรงเรียน **นิวซีแลนด์**
 จัดสรรงบประมาณเป็นเงินก้อน (เงินอุดหนุน) ให้แก่โรงเรียน/
 สถานศึกษาโดยตรง (ยกเว้นเงินเดือนครูและบุคลากร) โดย
 พิจารณาจากจำนวนรายหัวของนักเรียนและแผนงาน/โครง
 การตามที่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนจัดทำขึ้น **สาธารณรัฐ**
เกาหลี สภาโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่พิจารณางบประมาณ
 โรงเรียนตลอดปี รวมทั้งการจัดระบบและตรวจสอบระบบ
 บัญชีการเงินการคลังของโรงเรียน

สิทธิและหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

กรณีที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ได้เป็นกรรมการโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีสิทธิและหน้าที่ สรุปได้ดังนี้

การเลือกโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองมีสิทธิเลือกโรงเรียนที่ตนเองพอใจสำหรับลูกหลานของตนเข้ารับการศึกษาคือ เช่น **สหรัฐอเมริกา** ใช้ระบบตามใจลูกค้ำหรือตามใจพ่อแม่ ผู้ปกครอง ใช้วิธีการ 3 รูปแบบ รูปแบบที่หนึ่ง คือแจกคู่มือให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้เลือกโรงเรียนเอกชนที่ตนเองเห็นว่ามีความดี รูปแบบที่สอง แบ่งเขตการศึกษา เพื่อเด็กจะได้เข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน และรูปแบบที่สาม มอบหมายให้เอกชนบริหารจัดการศึกษา โดยมีได้หวังผลกำไร (Charter school) **สหราชอาณาจักร** พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีสิทธิ์คัดค้านอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ที่เป็นอิสระ ในกรณีที่โรงเรียนอ้างว่ารับนักเรียนเต็มแล้วและไม่สามารถรับนักเรียนเพิ่มได้อีก ยกเว้นโรงเรียนที่คัดเลือกเฉพาะ เด็กเก่งเท่านั้น

การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอน เช่น **สหรัฐอเมริกา** บางมลรัฐได้ออกกฎหมายเพื่อเรื่องนี้โดยเฉพาะ ซึ่งโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบ ในการกำหนดแผนและเป้าหมายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้แจ้งไว้ต่อมลรัฐ รวมทั้ง

แจ้งพ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับทราบด้วย **ออสเตรเลีย** พ่อแม่ ผู้ปกครองรวมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อเรียกร้องให้จัดการศึกษาที่มีคุณภาพแก่บุตรหลาน และให้มีการตรวจสอบโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งสภาพการณ์นี้เอง มีส่วนผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะในระดับโรงเรียน **นิวซีแลนด์** พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย เพื่อพิจารณารายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งสำนักงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ในการติดตามและประเมินผล

การเรียนการสอนที่บ้าน ในสหรัฐอเมริกา พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนที่บ้าน โดยสามารถช่วยเหลือเด็กในการทำการบ้าน ฝึกการอ่าน และฝึกทักษะในการคำนวณ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมบ้านที่อยู่อาศัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และอาจจะรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายหลายครอบครัวที่อยู่อาศัยในละแวกเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสอนอ่าน-เขียน เพื่อพัฒนาความรู้ของพ่อแม่ ผู้ปกครองด้วยตนเอง และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกหลานได้อีก **สหราชอาณาจักร** ได้จัดทำพันธะสัญญาระหว่างบ้านกับโรงเรียน (Home-School Agreements) เพื่อแสดงเจตจำนง ความรับผิดชอบของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีส่วนร่วมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ โดยโรงเรียนทุกแห่งจะต้องวางแผนและให้การบ้านที่เหมาะสมเป็นประจำให้แก่เด็กตั้งแต่

ป.1 ขึ้นไป และการบ้านของเด็กเล็กควรเป็นไปในลักษณะ การอ่านหนังสือร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่บ้าน **นิวซีแลนด์** โรงเรียนได้ส่งโปรแกรมและเป้าหมายการเรียนการสอน และ ข้อมูลอื่น ๆ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้พิจารณาที่บ้าน รวมทั้ง ผลการเรียนและความประพฤติที่เปลี่ยนแปลงของเด็กให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองได้ทราบ ในขณะที่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง อาจจะมีความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอน ของครูไปให้โรงเรียน

การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การมีส่วนร่วมเป็น เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในด้านการระดมเงินค่าใช้จ่าย เพื่อการศึกษา พบว่าใน**สหรัฐอเมริกา** มีความพยายามสร้าง เครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อหารายได้นำมาใช้ในการบริหารงานของ โรงเรียน ด้วยวิธีการระดมบุคคล เงินทุน วิทยากรสมัยใหม่ เพื่อให้โรงเรียนพึ่งตนเองได้และสามารถบริหารงานได้อย่าง แท้จริง **นิวซีแลนด์** รายได้ของโรงเรียนส่วนหนึ่งได้รับจาก งบประมาณของรัฐ ส่วนหนึ่งได้รับจากการบริจาคของ ประชาชน นอกจากนี้ก็ได้จากการจัดงานหารายได้การรวม ตัวเป็นเครือข่ายของชุมชน องค์กรเอกชนที่เห็นความสำคัญ ของการศึกษาด้วยตระหนักว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน จะเห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ที่ประสบผลสำเร็จมาก มักจะเป็น โรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนค่อนข้างสูง

การสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ประเทศต่าง ๆ มีการสร้างเครือข่าย โดยการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเรียนการสอน รายงานการประชุมของสมาคมผู้ปกครองและครู รายงานการประชุมของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โครงการ/กิจกรรม นิทรรศการที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาการศึกษาแก่เด็ก พร้อมทั้งเชิญชวนให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งสามารถแจ้งเป็นจดหมายข่าว การสร้างโฮมเพจส่งไปให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้ทราบ เพื่อกระตุ้นให้ตื่นตัวนำไปสู่การให้ความร่วมมือต่อไป **สหรัฐ-อเมริกา** เน้นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะทางจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก **สหราชอาณาจักร** โรงเรียนจะต้องจัดพิมพ์นโยบายการรับนักเรียน ของตนเองเพื่อเผยแพร่โดยอธิบายวิธีการที่จะจัดสรรที่เรียน ถ้าหากโรงเรียนมีผู้สมัครมาเรียนมากเกินไป โรงเรียนก็จะให้ความสำคัญแก่นักเรียนที่มีที่อยู่อาศัยใกล้โรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับแรก หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงนโยบายการรับนักเรียน จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีก่อน นอกจากนี้พ่อแม่ ผู้ปกครองยังได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนและผล การสอบของนักเรียนตามสิทธิที่ได้ระบุไว้ในธรรมนูญการศึกษาฉบับผู้ปกครอง (Parent's Charter) สำหรับ**นิวซีแลนด์** ในการจัดทำกรอบหลักสูตรแห่งชาติ รัฐจะใช้วิธีระดม

ความคิดเห็นจากเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู สื่อมวลชน นักธุรกิจและประชาชนทั่วไป เพื่อยกร่างกรอบหลักสูตรโดยทำประชาพิจารณ์ ได้แก่ จัดประชุมสัมมนา ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลไปยังบุคคลทุกชนชั้นในสังคม เพื่อสะท้อนความคิดเห็นที่หลากหลาย และรวบรวมความคิดเห็น คำวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ กลับมาทบทวนปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรแห่งชาติมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง มักจะติดตามข่าวสารข้อมูลของโรงเรียนจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ส่วนใน**ญี่ปุ่น** พ่อแม่ ผู้ปกครองและครู จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด โดยครูจะเป็นฝ่ายไปเยี่ยมบ้าน เพื่อดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียนที่บ้าน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับผลการเรียน ความประพฤติของนักเรียน และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

บทที่ 4

วิธีการส่งเสริมสนับสนุน เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ในฐานะหน่วยงานแกนนำหน่วยงานหนึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในการมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ จึงได้กำหนดภารกิจและดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจแก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้
 2. ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้ขยายเครือข่ายออกไปอย่างกว้างขวาง เพื่อร่วมเป็นพลังในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้
 3. สนับสนุนให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้นำในการเผยแพร่ความรู้ และความเข้าใจในการปฏิรูปการเรียนรู้
- การดำเนินงานตามภารกิจดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

การสร้างความรู้ความเข้าใจ

เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้ดำเนินการจัดทำ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้เผยแพร่ให้ แก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยส่งเสริมให้มีเวที เครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้

1) การประชุมประชาคมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง แยกนำไปปฏิรูปการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ ปกครองแยกนำไป เกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเพื่อเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้แสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการ ปฏิรูปการเรียนรู้

รูปแบบการดำเนินงาน

มีการอภิปรายเชิงวิชาการ โดยจิตแพทย์ สื่อมวลชน ครู ต้นแบบ ในหัวข้อ เรื่อง “บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด” และการอภิปรายทั่วไป เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการประชุม

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง แกนนำ มีความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทและการมีส่วนร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเข้าใจแนวทางการ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ลูกหลานทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และ แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่สำคัญ เกี่ยวกับแนวทางยุทธศาสตร์เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยเฉพาะการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้เป็นองค์กรอิสระ อาจเป็นรูปของสมาคม ชมรม หรือสภา เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ให้เป็นองค์กร ที่เข้มแข็งสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ เป็นผลสำเร็จ

2) การประชุมสมัชชาการปฏิรูปการเรียนรู้ เรื่อง “บทบาทและยุทธศาสตร์พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อการ ปฏิรูปการเรียนรู้” (สกศ. ร่วมกับ สปศ.)

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ ปกครอง เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ ระหว่างเครือข่ายของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสถานศึกษาในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ และกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อขยายเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำ เพื่อร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ให้กว้างขวาง

รูปแบบการดำเนินงาน

มีการอธิบายโดยผู้ประกอบการ ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้ และการอธิบายกลุ่มย่อย 10 กลุ่ม เกี่ยวกับยุทธศาสตร์เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ประเด็นและข้อคิดเห็นที่หลากหลาย

ผลที่ได้จากการสัมมนา

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการ มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งการร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา และการเข้าร่วมในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการได้เสนอแนวทางยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการแกนนำในสถานศึกษา การจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา

3) การประชุมประชาคมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการ เรื่อง “ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้ปกครองต้องแสดงบทบาท” (งาน “ปฏิรูปการศึกษา ก้าวหน้าสู่ปีที่ 3”)

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นเวทีให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำเสนอยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

รูปแบบการดำเนินงาน

มีการอภิปรายโดยวิทยากร แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ นายกสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ครูต้นแบบ และพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำ การอภิปรายทั่วไป เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำเสนอยุทธศาสตร์พ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยเครือข่ายแกนนำ

ผลที่ได้จากการอภิปราย

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน/สถานศึกษา ทั้งในรูปการเป็นกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน

4) การเสวนา “ประชาสังคมเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้” (สกศ.ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าฯ และสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา)

วัตถุประสงค์

เพื่อเชื่อมโยงการปฏิรูปการเรียนรู้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยสร้างประชาสังคมเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ให้เครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นแกนนำร่วมกับข่ายประชาสังคมไทย ได้แก่ บุคคล ชุมชน องค์กรและเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งระดับพื้นที่ ระดับจังหวัด และระดับภูมิภาค ให้ทุกส่วนร่วมมือกันเป็นพลังขับเคลื่อนทางสังคม ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

รูปแบบการดำเนินงาน

มีการเสวนาโดยวิทยากรที่เป็นเครือข่ายแกนนำพ่อแม่ผู้ปกครองจากหลายอาชีพมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่ได้ดำเนินการอยู่ขณะนี้ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นร่วมกันจากข่ายประชาสังคมทุกฝ่าย

ผลการประชุม

ยุทธศาสตร์การสร้างประชาสังคมเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ต้องร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษา หน่วยงานองค์กรภาครัฐเอกชน และเครือข่ายต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างชัดเจน เกิดจุดเชื่อมโยงประสานระหว่างรัฐและทุกฝ่าย จึงจะประสบผลสำเร็จ

การส่งเสริมเครือข่าย

การส่งเสริมให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีความเข้มแข็ง มีความเคลื่อนไหวและสร้างพลังผลักดันการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ การส่งเสริมเครือข่ายจึงมีการดำเนินงานดังนี้

1) สร้าง แสวงหาเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำ

- แสวงหา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ มีประสบการณ์และมีบทบาทในสถานศึกษาต่าง ๆ มาเป็นเครือข่ายแกนนำ เช่น เป็นกรรมการสถานศึกษา ประธาน/กรรมการเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง สถานศึกษา สื่อมวลชน จิตแพทย์ นักการเมือง นักหนังสือพิมพ์ พิธีกรรายการวิทยุ โทรทัศน์ นักธุรกิจ นักสังคมสงเคราะห์ และผู้นำชุมชน

- แสวงหาเครือข่ายแกนนำพ่อแม่ ผู้ปกครองในโรงเรียนต่าง ๆ ที่ดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่น โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนบ้านบางกะปิ โรงเรียนราชวินิตมัธยม โรงเรียนไผทอุดมศึกษา โรงเรียนมีน

ประสาท และโรงเรียนบ้านคลองบัว ฯลฯ

● แสวงหาเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำ ในโรงเรียนผู้นำการปฏิบัติการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) เป็นกรรมการสถานศึกษา หรือเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเรียนรู้ เพื่อนำมายกย่องทางสื่อต่าง ๆ

2) การขยายเครือข่าย

ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน สถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง จัดขึ้น เช่น การประชุมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสง-โรจน์) โรงเรียนปิยะพงษ์วิทยา โรงเรียนวัดทุ่งครุ (พึ่งสายอนุสรณ์) กระทรวงพาณิชย์ โรงเรียนสวัสดิศึกษา โรงเรียนเซนต์คาเบรียล โรงเรียนปราโมช วิทยารามอินทรา ฯลฯ และให้ความร่วมมือกับฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการจัดประชุมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อขยายเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำให้ได้อย่างกว้างขวางเพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำเข้าร่วมเป็น focus group ในการระดมความ

คิดเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลการเรียนรู้

การสนับสนุนเครือข่าย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ เช่น สนับสนุนการจัดประชุมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียน การให้เอกสารข้อมูล และการจัดหาวิทยากร สร้างความรู้ ความเข้าใจ เป็นต้น

สำหรับโรงเรียนบ้านคลองบัว ซึ่งเป็นหนึ่งในโรงเรียน ผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำนักงานฯ ได้ให้การสนับสนุน นับเป็นตัวอย่างหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์)

โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์) สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนแห่งหนึ่งที่ได้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยโรงเรียนได้ร่วมมือกับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้

แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านคลองบัวยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำ ร่วมประเมินผล และเน้นบทบาทความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นประการสำคัญ

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านคลองบัว ประสบผลสำเร็จได้ เกิดจากความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม

● ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา

การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองบัว จัดในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีจำนวน 15 คน โดยส่วนหนึ่งเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่เป็นผู้นำชุมชน จุดประสงค์สำคัญของโรงเรียนคือการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษา ทุกคนจะต้องรับรู้นโยบาย เข้าใจจุดประสงค์ ความต้องการ

พัฒนาโรงเรียน ชุมชน หรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในทิศทางเดียวกัน ให้สำเร็จไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

● จัดตั้งชมรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

โรงเรียนบ้านคลองบัว ได้จัดตั้งชมรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา โดยเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง จากหลากหลายอาชีพได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างเสริมพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียน ร่วมกันคิด ร่วมทำ และ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน โรงเรียน และชุมชน ท้องถิ่นของตนเองให้เจริญมากขึ้น ในปี 2543 ได้มีพ่อแม่ ผู้ปกครองสนใจเข้าร่วมเป็นเครือข่าย จำนวนถึง 700 คน

● ส่งเสริมกิจกรรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

การดำเนินงานของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นการบริหารโครงการที่เกิดจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง มารวมตัวกันเป็นเครือข่าย มีกิจกรรมตั้งแต่ระดับการเข้าร่วม ประชุม ร่วมกิจกรรม เป็นผู้ช่วยสอน ฝึกทักษะ ถ่ายทอดความรู้ วิชาชีพด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพ รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนทุน ทรัพย์เพื่อการศึกษา

2) ยุทธศาสตร์การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

บทบาทการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านคลองบัว ใช้นวัตกรรม
 ความร่วมมือประสานสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างบ้าน
 โรงเรียนและชุมชน โดยหวังว่าเมื่อการปฏิรูปการศึกษา
 คนในชุมชนก็จะพัฒนาและมีคุณภาพ ชุมชนก็พัฒนาเจริญ
 ตามไปด้วย ฉะนั้น คนในชุมชนต้องมีความรักท้องถิ่น
 รักเยาวชน เห็นความสำคัญของการศึกษา แม้คนในชุมชน
 จะไม่มีความรู้ทางทฤษฎี แต่อาศัยทักษะ ประสบการณ์
 ก็สามารถถ่ายทอดให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ โรงเรียน
 จึงเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีความรู้ในวิชาชีพต่าง ๆ
 เป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ ในด้านอาชีพต่าง ๆ เช่น
 การเลี้ยงปลา การปลูกพืชสมุนไพร การทำขนม อาหารไทย
 การตัดเย็บเสื้อผ้า นาฏศิลป์ ความรู้เกี่ยวกับวิชาช่างไฟฟ้า
 เบื้องต้น กฎหมายแรงงานเด็ก และให้พระในชุมชนมาให้การ
 ศึกษา อบรม แก่นักเรียนในเรื่องศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

3) ส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

เพื่อสร้างและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องระเบียบ
 วินัย โรงเรียนได้จัดตั้งสภานักเรียน โดยเปิดโอกาสให้
 นักเรียนได้ร่วมกันทำงานด้วยความสมัครใจ มีประธานสภา
 นักเรียนทำหน้าที่ดูแล สมาชิกแต่ละคนจะรับผิดชอบหน้าที่
 สอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนกันเองในโรงเรียน
 นอกจากนี้สภานักเรียนยังมีหน้าที่ช่วยเหลือกิจการงานของครู

อาจารย์ งานของโรงเรียน เป็นการสร้างความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่น สร้างภาวะผู้นำ อันเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

สรุปข้อคิดเห็นของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

การสร้างความรู้ ความเข้าใจ การสนับสนุนและส่งเสริม เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ใน รูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้เสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอ และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริม การเรียนรู้

● ที่บ้าน

พ่อแม่ ผู้ปกครอง นอกจากมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูกให้ เจริญเติบโตตามวัยแล้ว ยังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการ เตรียมความพร้อมให้ลูกเข้าสู่สังคมภายนอกได้อย่างมั่นใจ การเตรียมตัวลูกให้พร้อมตั้งแต่อยู่ที่บ้าน เป็นการปูพื้นฐาน การเรียนรู้อย่างมั่นคงให้แก่ลูกก่อนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ที่ครูจะเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ให้พัฒนาในระดับสูงขึ้นไป ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองควรตระหนักเสมอว่าไม่ควรทิ้งภาระ การเลี้ยงดูลูกทั้งหมดให้โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียว

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องคำนึงถึงสิทธิของลูก ซึ่งหมายถึง
 ประโยชน์ของลูกเป็นอันดับแรก ต้องพิจารณาไตร่ตรองถึง
 ความถูกต้องว่าผลที่เกิดขึ้นใด ๆ ก็ตาม เป็นประโยชน์แก่ลูก
 อย่างแท้จริง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องรู้จักปรับวิธีการเลี้ยงลูก
 ให้เข้ากับพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย ต้องเอาใจใส่
 ดูแลพฤติกรรม ให้ความสนใจ เข้าใจความพร้อม เปิดโอกาส
 ให้ลูกได้ค้นพบตัวเอง เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และให้สามารถคิดเป็น
 แก้ปัญหาได้ นอกจากนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องปฏิบัติตนเอง
 ทั้งในแง่ทัศนคติ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ไม่ควรคาดหวัง
 ในตัวลูกมากเกินไป เพราะจะสร้างความกดดันให้ลูก ควรส่งเสริม
 ให้ลูกได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

● **ที่โรงเรียน**

โรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการเรียนรู้
 เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่พัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะ
 และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในทุกด้านของเด็ก ให้มีความ
 ต่อเนื่องเชื่อมโยงจากครอบครัวขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ดังนั้น
 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร จะต้องมีบทบาทหน้าที่
 ร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ กล่าวคือพ่อแม่ ผู้ปกครอง
 ต้องมีความเข้าใจนโยบาย กฎระเบียบ การเรียนการสอน
 ของโรงเรียน และการประเมินผลความสำเร็จต่าง ๆ ของลูก
 ควรพบครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของ

ลูกระหว่างอยู่ที่บ้านและโรงเรียน ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของลูก รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยดูแลความประพฤติและการเรียน รวมทั้ง การป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการมีส่วนร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนของลูกนั้น ได้แก่ การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทั้งในระดับห้องเรียน ระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอน เป็นครูช่วยสอน ฝึกทักษะ วิชาชีพต่าง ๆ และการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากนั้น การจัดการศึกษาตามแนว พ.ร.บ.การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาท และมีส่วนร่วมในการประเมินผลผู้เรียนและโรงเรียน โดยให้ ข้อคิดเห็น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการ จัดการเรียนการสอนของโรงเรียน รวมทั้งคอยติดตามผลการ ประเมินและมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนา ปรับปรุงผู้เรียนที่บ้าน

● แหล่งเรียนรู้

พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ของลูก ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้นอก ห้องเรียนให้แก่ลูก โดยพาลูก เพื่อน ๆ ของลูก และกลุ่มพ่อแม่ ของเพื่อนลูกไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากสภาพแวดล้อมที่ได้พบเห็น ทำให้ทุกคนได้รับบรรยากาศที่มีความรู้ ความสุข และ สนุกสนาน ทำให้สายสัมพันธ์ พ่อ แม่ ลูก มีความแน่นแฟ้น ยิ่งขึ้น

2. บทบาทของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

● ครู

ในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด ครู ผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเอง เปลี่ยนความคิด ของตนเองจากผู้บอกมาร่วมเรียนรู้กับเด็ก บทบาทหน้าที่ของ ครู คือ ผู้ออกแบบการสอน วางแผนร่วมกับเด็ก สร้างการมี ส่วนร่วมในชั้นเรียน จัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบและรู้จัก สร้างสถานการณ์ ใช้เทคนิควิธีกระตุ้นให้เด็กฝึกคิด วิเคราะห์ รู้จักศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเอง ในทัศนะของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เห็นว่าคุณภาพของครูยังไม่เป็นที่พอใจ ควร พิจารณาและทบทวนมาตรฐานการผลิตครูให้มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบในวิชาชีพมากขึ้น และมีมาตรการติดตาม ประเมินผลคุณภาพครูรวมทั้งมาตรการลงโทษครูที่ทำผิด นอกจากนี้ ครูและผู้บริหารจะต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้าน ความรู้ และวิชาชีพอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

● ผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาส และให้สิทธิแก่

พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ในรูปแบบที่หลากหลายตามความสามารถของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เข้าใจรับทราบถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค การติดตามประเมินผลการเรียนการสอน และการรายงานการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งการสร้าง ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้มีการรวมกลุ่มเป็นชมรมเครือข่าย โดยโรงเรียนเป็นศูนย์กลางประสานงาน สร้างบรรยากาศ เพื่อเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ และความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

3. หลักสูตรและการเรียนการสอน

- **หลักสูตร** มีเนื้อหาวิชาการมากเกินไป มีความซ้ำซ้อน บางเรื่องไม่มีประโยชน์ ไม่เหมาะสมกับสภาวะการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นหลักสูตรจำเป็นต้องหลากหลาย ให้ครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ควรเพิ่มความรู้เรื่องศาสนาและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกความรักชาติ

- **กระบวนการเรียนการสอน** ตามแนวใหม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา

ได้ และเรียนอย่างมีความสุข ครูต้องส่งเสริมพัฒนาให้เด็ก รู้จักตนเองก่อน รู้จักใช้เหตุผล แยกแยะ และประเมินตนเองได้ วิธีการที่ดีและควรส่งเสริม คือ การฝึกให้เด็กเขียนทำรายงาน ส่วนตัว

- **การสอบ/วัดผลประเมินผล** ระบบการวัดผล การเรียน ควรปรับให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอน ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชาเป็นหลัก สำหรับการสอบเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ควรพิจารณาระบบที่ล้ำสมัย เน้นวิชาการมากเกินไป ปรับเปลี่ยนค่านิยมการเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษา ระบบปิดของรัฐ ซึ่งมีความต้องการสูงเกินความสามารถที่รัฐ จะให้บริการได้

- **จำนวนนักเรียนต่อห้อง** ในระดับประถมศึกษาส่วน ใหญ่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เป็นภาระของครูดูแล นักเรียนไม่ทั่วถึง มีผลต่อการเรียนการสอนและการปฏิรูป การเรียนรู้ ควรนำมาพิจารณาเป็นประเด็นเร่งด่วนอาจมีผล ให้ปัญหาต่าง ๆ คลี่คลายได้

- **สื่อและเทคโนโลยี** สื่อเป็นอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ สำคัญของเด็ก สื่อที่สามารถเข้าถึงเด็กได้โดยตรง รวดเร็ว เช่น ทีวี วิทยุ จะต้องมุ่งเน้นสร้างคุณธรรม จริยธรรม ชี้นำเป็น แบบอย่างให้แก่เด็กได้ จุดนี้รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญ เป็นพิเศษ

4. ยุทธศาสตร์การสร้าง แสวงหา และขยายเครือข่าย

ข่ายแกนนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ปฏิรูปการเรียนรู้

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมปฏิรูป การศึกษาให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น ควรใช้ ยุทธศาสตร์ดำเนินงานดังนี้

● การสร้างกลไกเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

การสร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ยึดหลักความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำเป็นสำคัญ ควรมี การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายการดำเนินงานตามแนว พ.ร.บ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำหรับกิจกรรมเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรจัดเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

● การแสวงหาเครือข่ายแกนนำ

แสวงหาพ่อแม่ ผู้ปกครอง จากบุคคลในสังคม หลาก หลาย สาขาวิชาชีพ เช่น นักการเมือง สื่อมวลชน นักเขียน ตำรวจ จิตแพทย์ ผู้บริหารระดับสูง นักวางแผน ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น ให้มาร่วมเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ ปกครอง แกนนำ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้ประสบผลสำเร็จ

● การขยายเครือข่ายแกนนำ

การขยายเครือข่ายแกนนำ ควรใช้วิธีขยายเป็นกลุ่ม เครือข่าย โดยการสำรวจข้อมูลรายละเอียดของเครือข่าย ที่มีอยู่ แล้วแบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามพื้นที่บริเวณใกล้เคียง

โซนเดียวกัน หรือแบ่งตามความเชี่ยวชาญและความสนใจ ตามศักยภาพของบุคคล เพื่อให้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรม ร่วมกันได้อย่างกว้างขวาง ส่วนเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียนนั้น ควรรวมตัวกันเป็นสมาคม/ชมรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ในโรงเรียน อาจจะเริ่มจาก กลุ่มเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ระดับห้อง ระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน จากนั้นจึงขยายออกไปนอกโรงเรียน ไปร่วมกับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองโรงเรียนอื่น ๆ สร้างให้เป็นกลุ่ม เครือข่ายระหว่างโรงเรียน ซึ่งจะทำได้จะทำให้สามารถขยายเครือข่าย ได้อย่างกว้างขวาง

● **การจัดตั้งองค์กรเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ปฏิรูปการเรียนรู้**

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เสนอแนวคิดที่ว่า ควร พิจารณาจัดตั้งองค์กรเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูป การเรียนรู้ขึ้นในรูปของ คณะกรรมการ สมาคม/ชมรม หรือ สภาเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีอิสระ และคล่องตัว โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยศูนย์ส่งเสริมเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน เพื่อการปฏิรูปการศึกษา ทำหน้าที่ในการประสานงานให้ข้อมูล ส่งเสริมสนับสนุนให้ สามารถมีการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ให้สภาเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง สร้างพลังในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้ประสบผล

คู่มือการดำเนินงาน เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ผู้อำนวยการโครงการ

นางนิรมล กิตติวิบูลย์

ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและแผนการศึกษา

คณะทำงาน

นางวนิดา วรรณศิริ

นางทิพย์อนงค์ เลื่อนพุกวัฒน์

นางสาวจิตรา มาตานุสรณ์

บรรณาธิการ

นางทิพย์อนงค์ เลื่อนพุกวัฒน์

ผู้ประสานงานและจัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางเพียงจันทร์ ดิษนิล

บทที่ 1

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้กล่าวถึง “การศึกษา” หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อ ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอด ความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การ สร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ บ้านหรือครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาแก่บุคคล และเป็นปัจจัยสำคัญในสังคมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นแหล่ง ที่ช่วยปลูกฝังพฤติกรรมแบบแผนการดำเนินชีวิต และเป็น แหล่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การรวมตัวของ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นเครือข่ายเพื่อร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ จะ ช่วยขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ประสบผลสำเร็จ

ความหมายเครือข่าย*

“เครือข่าย” หมายถึง ความเชื่อมโยงระหว่างปัจเจก ต่อปัจเจก ความเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกกับการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่อกกลุ่ม หรือแม้กระทั่งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ ในการเชื่อมโยงลักษณะของเครือข่ายไม่ใช่เพียงการมารวมตัวกัน หรือพบปะสังสรรค์ หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกันในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การเชื่อมโยงในลักษณะเครือข่ายดังกล่าว จึงเป็นการเชื่อมโยงโดยการที่มีคนมารวมกัน มีความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์ และมีการพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์อย่างเดียวกัน ซึ่งในความหมายนี้เครือข่ายไม่ใช่เพียงแต่มีรายชื่อบุคคลที่สามารถติดต่อได้เท่านั้น แต่เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่เป็นสมาชิกเครือข่ายสามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่สมาชิกแต่ละคนในเครือข่ายเห็นพ้องต้องกัน โดยเป็นกิจกรรมตามความจำเป็น หรือเป็นกิจกรรมที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ยังสมาชิกเข้าหากัน คือ

*สรุปจาก การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา โดย เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุผลร่วมกัน หรืออาจมีการรวมตัว เพื่อแลกเปลี่ยนกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน อาจเป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเครื่องมือเครื่องใช้ หรือข้อมูลข่าวสาร ความรู้ บุคลากร เงินทุนสนับสนุน ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพงบประมาณและอื่น ๆ ซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของการเป็นเครือข่าย มีดังนี้

1. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception)

คือ การที่สมาชิกเข้ามาร่วมเครือข่าย ต้องมีความรู้สึก คิด เข้าใจปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของเครือข่าย ทำให้เครือข่ายมีความต่อเนื่อง มีการประสานงาน ความร่วมมือในการดำเนินการและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)

เป็นการเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกัน

3. การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) เป็นการตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน หรือความสนใจเช่นเดียวกันก็มารวมตัวเป็นเครือข่ายเดียวกัน

4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเป็นกระบวนการที่สำคัญมาก ในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มข้น

5. การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง หมายถึงสมาชิกเครือข่ายต่างต้องเสริมสร้างซึ่งกันและกันอย่างเพียงพอ ซึ่งผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการรวมตัวเป็นเครือข่าย

6. การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) หมายถึงสมาชิกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การจะทำให้สมาชิกหรือหุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันให้หนาแน่น จำเป็นต้องให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่าการดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของเครือข่าย และทำให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

7. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) หมายถึง สมาชิกในเครือข่ายมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน อาจมีการเขียนพบปะสังสรรค์ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

การปฏิสัมพันธ์นี้จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น ซึ่งจะสร้างให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น

ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เครือข่ายพัฒนาได้ คือภาวะผู้นำ ความเป็นประโยชน์ และความต่อเนื่องของกิจกรรม ตลอดจน การบริหารจัดการภายใน ผู้นำต้องมีความสามารถรวมใจ สมาชิกเครือข่าย และผลักดันให้เกิดการร่วมมือกัน ตามเป้าหมาย ทำให้เครือข่ายมีโอกาสประสบความสำเร็จได้ เครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง และเครือข่ายการเรียนรู้

ความหมายเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

“เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง” หมายถึง การที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง มารวมตัวทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน และสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมช่วยเหลือ สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาของลูกหลาน หรือ ผู้เรียนในโรงเรียนสถานศึกษาให้มีการพัฒนา และมีคุณภาพที่ดีขึ้น ได้แก่ เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

รูปแบบที่เป็นทางการ ได้แก่ สมาคมผู้ปกครองและครู ของโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการของสมาคม

ผู้ปกครองและครูของโรงเรียน โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครองร่วม เป็นกรรมการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี ผู้แทนพ่อแม่ ผู้ปกครองร่วมเป็นกรรมการ

ส่วนรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ โดยการรวมตัวของพ่อแม่ ผู้ปกครองตามความสนใจเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ของสถานศึกษา/โรงเรียนต่าง ๆ ได้แก่ เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ระดับห้องเรียน ชั้นเรียน และโรงเรียน และเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครองขององค์กรต่าง ๆ

สำหรับในต่างประเทศ เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีการรวมตัวในลักษณะเป็นคณะกรรมการโรงเรียน/สถาน ศึกษา (School Board) หรือสภาโรงเรียน (School Council) ส่วนรูปแบบอื่น ๆ เป็นการรวมตัวเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยสร้างความเข้มแข็งในลักษณะเครือ ข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ สร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยใช้อินเทอร์เน็ต เช่น ใน สหรัฐอเมริกามีเครือข่ายสารสนเทศผู้ปกครองระดับชาติ (Na- tional Parent Information Network : NPIN) เครือข่ายการ ศึกษาของครอบครัว (Family Education Network) เครือข่าย ข้อมูลทางการศึกษาของผู้ปกครอง (Effective Parenting Educational Resource) ศูนย์บริการข้อมูลระดับชาติของ เครือข่ายผู้ปกครอง (The National Parenting Center : TNPC) เป็นต้น

ความหมายเครือข่ายการเรียนรู้

“**เครือข่ายการเรียนรู้**” หมายถึง การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร สารสาระ ความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอน และสถานศึกษาสามารถนำเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

สำหรับเครือข่ายการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ **บ้าน/ครอบครัว** เป็นเครือข่ายการเรียนรู้แห่งแรกและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องของตนเอง ครอบครัว คุณธรรม และจริยธรรม ฯลฯ จากการปฏิบัติจริงที่บ้าน บ้าน/ครอบครัวจึงเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตจริงที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ได้มากที่สุด **ชุมชน** เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรหน่วยงาน สถาบัน สถานประกอบการ ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งรวมของความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชน เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้วิถีชีวิตจริงด้านต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริงในชีวิตประจำวัน **เครือข่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา** ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีข้อมูลสาระความรู้ต่าง ๆ ที่เก็บไว้อย่างเป็นระบบในคอมพิวเตอร์ที่เป็นแม่ข่ายเพื่อให้ผู้เรียน ผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถสืบค้นหาข้อมูลความรู้

ต่าง ๆ ที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนั้นยังมีสื่ออื่น ๆ ได้แก่ สื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อโสตทัศนอุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโทรคมนาคม มัลติมีเดีย ฯลฯ ที่เป็นสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ส่วน “แหล่งเรียนรู้” ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (6) ได้กล่าวถึงบทบาทพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาทุกสถานที่ และมาตรา 25 ได้ระบุแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬา และนันทนาการ

นอกจากนี้ยังมีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลานจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนดังกล่าว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชน

บทที่ 2

บทบาทและความสำคัญ ของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นับเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาฉบับแรกของไทย ที่ได้กำหนดสาระที่เกี่ยวข้องกับบทบาท และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข (มาตรา 6) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8) การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (มาตรา 22) การให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน ที่โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ (มาตรา 24) และการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (มาตรา 40)

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานศึกษา

1. เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้สร้างกระแสและความตื่นตัวให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียน และสถานศึกษาต่าง ๆ การดำเนินงานเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ภายในโรงเรียนอยู่ในรูปคณะกรรมการเครือข่ายภายในโรงเรียน โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ในบางโรงเรียนมีการเลือกตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นคณะกรรมการเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ระดับห้องเรียน คณะกรรมการฯ ระดับชั้นเรียน และคณะกรรมการฯ ระดับโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพทั้งในด้านวิชาการ การพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในการเลือกตั้งคณะกรรมการเครือข่ายระดับโรงเรียนอาจเป็นการเลือกตั้งจากผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายระดับชั้นเรียน จากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และจากสมาคมผู้ปกครอง และครูเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน และร่วม

กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน บทบาทคณะกรรมการเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยทั่วไปเป็นการเสริมสร้างกระชับความสัมพันธ์ของเครือข่าย มีการศึกษาปัญหาและสำรวจความต้องการในการพัฒนาทั้งในระดับห้อง ชั้น และโรงเรียน กำหนดโครงการ/กิจกรรม ที่มงาน และการประสานงาน นอกจากนี้ อาจมีการริเริ่มโครงการ/กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับโรงเรียนโดยเป็นโครงการ/กิจกรรมที่โรงเรียนริเริ่มดำเนินการจัดขึ้นเอง หรือเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ริเริ่มโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการในโรงเรียนนั้น ๆ

ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม ของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

“โครงการรวบรวมปัญหา ทัศนนะ ความต้องการ ของผู้ปกครอง” เพื่อช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง แก้ไขปัญหาการเรียนรู้อของลูกหลาน

“โครงการสร้างฐานข้อมูลของผู้ปกครองและนักเรียน”
 เพื่อบันทึกข้อมูลที่จำเป็นในการติดต่อ ความ สามารถพิเศษ
 และความพร้อมของผู้ปกครองที่จะเข้ามาสนับสนุน โดยใช้
 ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

**“โครงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและ
 พ่อแม่ ผู้ปกครอง”** เพื่อทราบข้อมูลของลูกเมื่ออยู่ที่บ้าน และ
 โรงเรียน เพื่อปรับปรุงความประพฤติและการเรียน

“โครงการระดมสมองผู้ปกครอง” เพื่อปรับปรุง และ
 พัฒนาคุณภาพของนักเรียน

“โครงการครูพ่อ ครูแม่” เพื่อช่วยนำผู้ปกครองที่มี
 ความสามารถสูงบางด้านมาช่วยสอนเสริม

“โครงการอบรมสัมมนาผู้ปกครอง” เพื่อให้
 ผู้ปกครองได้เรียนรู้หลักการและเทคนิคการดูแลลูกหลาน

**“โครงการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนและการเลือก
 เส้นทางชีวิต”** เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มี ส่วนร่วมสนับสนุน
 และเชิญผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้าน ต่าง ๆ มาบรรยาย
 เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่เด็กนักเรียน

โรงเรียนราชนิกูลวิทยาลัย

**“โครงการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน และศิษย์
 เก่า”** เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และศิษย์เก่ามีส่วนร่วม
 ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

“โครงการจัดตั้งชมรมสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน” เพื่อสนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในการใฝ่เรียนใฝ่รู้

“โครงการเรียนร่วม” เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบปัญหา รวมทั้งแก้ไขปัญหในการเรียนของนักเรียนปกติและนักเรียนพิการ

โรงเรียนบ้านบางกบ

“โครงการจริยศึกษาในโรงเรียน” เพื่ออบรมให้นักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม

“โครงการผู้ปกครองอาสา” เพื่อช่วยเหลืองานของโรงเรียน เช่น การเรียนการสอน ดูแลความปลอดภัย และความเรียบร้อยภายในโรงเรียน

“โครงการเทคโนโลยีทางการศึกษา” เพื่อให้ผู้ปกครองที่มีศักยภาพในด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยฝึกอบรมครูในโรงเรียน

“โครงการภาษาต่างประเทศ” เพื่อให้ความช่วยเหลือในการนำครูชาวต่างประเทศมาสอนภาษาต่าง ๆ

“โครงการอาหารกลางวัน” เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมดูแลจัดการอาหารแก่นักเรียน ให้ได้รับสารอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

โรงเรียนบ้านดลวงบัว

“โครงการสมุนไพรงอกลั้ว” เพื่อให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า พืชสมุนไพรมงคลต่าง ๆ และสามารถดูแลสุขภาพของตนเอง ได้

“โครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง” เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ช่วยสอนหรือบรรยาย หรือเป็นที่ปรึกษา และร่วมจัดทำเอกสารการเรียนการสอน การสอนวิชาชีพ การป้องกันและแก้ปัญหาสุขภาพ

โรงเรียนเนินประสาทวิทยา

“โครงการสร้างกลุ่มกัลยาณมิตรของพ่อแม่ ผู้ปกครอง” เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองพบปะพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นประจำเข้า-เย็น

“โครงการห้องเรียนพ่อแม่” เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และนักเรียนได้ศึกษาเอกสารวิชาการต่าง ๆ ในการปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน

“โครงการพ่อแม่ ผู้ปกครอง กระทบมิตรกับ ผู้บริหารและครู” เพื่อสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารโรงเรียน

“โครงการสวนเกษตร” เพื่อจัดการเรียนการสอนด้านการเกษตรในโรงเรียน

โรงเรียนเบญจมราชาฤๅสน์ นนทบุรี

“โครงการฝึกสอนกีฬาฟุตบอลแก่เยาวชน” เพื่อ ใช้
กีฬานำไปสู่การสร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

2. สมาคม/ชมรมผู้ปกครองและครู

ในโรงเรียนต่าง ๆ ได้มีการจัดตั้งสมาคม/ชมรมผู้ปกครองและครู โดยส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน พิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมการศึกษา การเรียนการสอนของบุตรหลาน การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งหาทุนมาพัฒนาและช่วยเหลือโรงเรียน ซึ่งแต่เดิมที่ผ่านมาสมาคม/ชมรมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ดำเนินงานสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน แต่กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ยังไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก การรวมตัวเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ค่อนข้างมีน้อย ยังไม่ค่อยมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับโรงเรียน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แต่หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเกิดกระแสการปฏิรูปการศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนต่าง ๆ ได้มีความตื่นตัวและปรับบทบาทเพื่อให้มีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ และ

เชื่อมโยงการดำเนินงานกับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในโรงเรียนมากขึ้น

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นผลให้มีการกำหนด “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543” โดยมีโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งภาค รัฐและเอกชนได้นำไปถือปฏิบัติ ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวน 7-15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารโรงเรียน/สถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 40 ระบุให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา อย่างไรก็ตามในบางโรงเรียน เช่น โรงเรียนราชวินิตมัธยม ได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

- (1) กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา

(2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

(3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

(4) กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

(6) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

(7) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

(8) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

(9) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

(10) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

(11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร

(12) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในองค์กรต่าง ๆ

นอกจากเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานศึกษาแล้ว ในปัจจุบันมีองค์กรเอกชนและมูลนิธิต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญและความสนใจกับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น **เครือข่ายการอ่าน** ซึ่งริเริ่มดำเนินงานโดยบริษัท ซี.พี.เซเว่น อีเลฟเว่น จำกัด(มหาชน) ร่วมกับกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โครงการนี้ได้ส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองรักการอ่าน ซึ่งจะช่วยให้ลูกหลานรักการอ่านไปด้วย ทำให้เกิดการใฝ่รู้และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และจะช่วยให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ **มูลนิธิครอบครัว** เป็นองค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้น เพื่อส่งเสริมบทบาทของครอบครัวในการสร้างสรรค์สังคม

ปกป้องสิทธิของเด็กและครอบครัวจากการล่วงละเมิดทุกด้าน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ปัญหาของเด็กวัยรุ่น ปัญหาครอบครัว ฯลฯ โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบของบทความ การอภิปราย “เวทีครอบครัว” กิจกรรมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง กิจกรรม ครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ **มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ** เป็นองค์กรเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยมีการนำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอบรมทรัพย์ในรูปแบบอาคารโรงเรียน กิจกรรมพอลิออปกิติน กิจกรรมฝึกจิตสาธารณะ ฯลฯ **สโมสรไลอ้อนส์สากล** เป็นองค์กรการกุศลของเอกชนระดับนานาชาติที่ทำประโยชน์ให้สังคมโดยไม่หวังผลกำไร ในปัจจุบันได้มีโครงการส่งเสริมการศึกษา โดยให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนต่าง ๆ ในการฝึกอบรมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจถึงจิตใจ และความรู้สึกของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น มีการฝึกทักษะการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อนำไปถ่ายทอดให้ลูกหลาน ฝึกการเรียนรู้เพื่อรู้จักการป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับลูกหลานในสังคมปัจจุบัน

บทที่ 3

บทบาทเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

: ประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ
สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย
นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี

ในประเทศที่พัฒนาแล้วพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว โดยมีกฎหมายรองรับ ส่วนในประเทศที่กำลังพัฒนา การให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานับเป็นประเด็นใหม่ ซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าหลายประเทศยังไม่ได้ออกเป็นกฎหมาย แต่ก็มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญมากขึ้น จากการศึกษาบทบาทเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการศึกษา รูปแบบคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการโรงเรียน/สถานศึกษา

การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของพ่อแม่ ผู้ปกครองของประเทศต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา หลายประเทศ ได้ออกเป็นกฎหมายโดยกำหนดบทบาทและหน้าที่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในรูปของคณะกรรมการโรงเรียน/สถานศึกษา เช่น **สหรัฐอเมริกา** ได้ออกกฎหมายเรียกว่า “Goals 2000 : Educate America Act” โดยสร้างวิสัยทัศน์หลัก 8 ประการ และหนึ่งในแปดประการ ได้กล่าวว่า ปี ค.ศ. 2000 โรงเรียนทุกแห่งจะต้องส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วน (Partner) ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้มีส่วนร่วมส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของเด็กในด้านสังคม อารมณ์ และวิชาการ โดยเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นกรรมการของสภาโรงเรียน หรือคณะกรรมการโรงเรียน (School Advisory Council : SAC)

สหราชอาณาจักร พระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2531 ได้กำหนดสิทธิเสรีภาพของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการเลือกโรงเรียนให้แก่บุตรหลาน ในปี 2534 ได้จัดทำธรรมนูญการศึกษาฉบับผู้ปกครอง (Parent’s Charter) โดยกำหนดสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการให้ลูกหลานเข้ารับการศึกษา เลือกโรงเรียน ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเรียน ผลการสอบ และการบริหารงานของโรงเรียน โดยเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้าร่วมเป็น

กรรมการในคณะกรรมการบริหารโรงเรียน (School Governing Body) **ออสเตรเลีย** เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยเฉพาะมีการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และมีการตรวจสอบโรงเรียนให้มากขึ้น ผลที่ตามมาจากการปฏิรูปการศึกษา ทำให้มีธรรมนูญโรงเรียน หรือกฎบัตรโรงเรียน (School's Charter) และรูปแบบโรงเรียนในอนาคต (Schools of the Future) โดยมีสภาโรงเรียน (School Council) ซึ่งมีตัวแทนเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียนเข้าร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย **นิวซีแลนด์** การปฏิรูปการศึกษา ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง โดยเฉพาะด้านการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน (Board of Trustees) เพื่อให้มีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษา และการกำหนดหลักสูตร สำหรับ**ญี่ปุ่น** ให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเสริมสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในท้องถิ่น โดยเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นกรรมการในรูปสมาคมผู้ปกครองและครู ส่วน**สาธารณรัฐเกาหลี** ในปี 1994 ได้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยยกวาง

กฎหมายประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พร้อมทั้งระบุหลัก
 ประกันในสิทธิของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมเป็น
 เครือข่ายในสภาโรงเรียน โดยเป็นกรรมการในคณะกรรมการ
 ของสภาโรงเรียน (School Council)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

คณะกรรมการโรงเรียน

จากการศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
 พ่อแม่ ผู้ปกครองของประเทศต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเทศ ซึ่งอยู่ใน
 รูปคณะกรรมการโรงเรียน โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง ร่วมเป็น
 กรรมการ และได้มีการเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ที่สำคัญได้
 3 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1) **การบริหารวิชาการ** ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักสูตร
 การเรียนการสอน ในสหรัฐอเมริกา คณะกรรมการโรงเรียน
 ที่มีประชาชนซึ่งเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในชุมชนท้องถิ่นเข้า
 มามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายกำหนดเป้าหมายการศึกษาของ
 โรงเรียน กำหนดเรื่องที่เป็น (theme) ในการเรียนรู้ของ
 ผู้เรียนมาประกอบเข้าเป็นหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามความ
 ต้องการของนักเรียนและชุมชนท้องถิ่น โดยปกติใน
 สหรัฐอเมริกา ครูจะส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรอยู่แล้วเมื่อมี
 การปฏิรูปการศึกษา จึงพยายามจัดหลักสูตรให้เป็น

ประสบการณ์ แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง เช่น หลาย ๆ โรงเรียน
 รวมตัวเป็นเครือข่าย ร่วมกันจัดทำหลักสูตรแบบกำหนด
 หัวข้อเรื่อง เกี่ยวกับทักษะที่จำเป็น เน้นให้บูรณาการทักษะ
 ด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Thematic Interdisciplinary Approach)
 ตัวอย่างเช่น ครูคนหนึ่งต้องการสอนเน้นวิทยาศาสตร์ ได้
 เลือกรื่อง “เงา” แล้วจึงจัดทำหลักสูตรโดยบูรณาการให้
 นักเรียนมีกิจกรรมและทักษะทั้งการอ่านในเรื่องเงา การเขียน
 เรื่องเงา การคำนวณ เรื่องเงา และคิดวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องเงา
 ซึ่งอาจจะเรียกหลักสูตรใหม่นี้ว่าเป็น “การทุบเบ้าหลอมเก่า”
 (break the mould) ใน**สหราชอาณาจักร** คณะกรรมการบริหาร
 โรงเรียนมีหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของ
 โรงเรียนและหลักสูตร ตามข้อกำหนดในหลักสูตรแห่งชาติ (Na-
 tional Curriculum) รวมทั้งคณะกรรมการฯ จะต้อง
 ดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามหลักสูตรแห่งชาติ สำหรับใน
นิวซีแลนด์ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนร่วมกับครู พ่อแม่
 ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นผู้พิจารณาและกำหนดหลักสูตรขึ้น
 เพื่อสนองความต้องการของชุมชนและเอื้อประโยชน์ต่อสังคม
 ในชุมชน นั้น ๆ รวมทั้งการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งคณะกร
 มการฯ ร่วมกับครูที่ดำเนินการประเมินผล จัดทำรายงานการ
 ประเมินผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสาธารณชนทั่วไปได้
 รับทราบโดยทั่วกัน สำหรับ**สาธารณรัฐเกาหลี** สภาโรงเรียน
 มีหน้าที่ปรับปรุงหลักสูตร จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กำหนด

หลักสูตร วิชาเลือก และโครงการส่งเสริมการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งการเปิดโครงการการศึกษานอกเวลาเรียนที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ในรูปแบบของหลักสูตรระยะสั้น เช่น การฝึกอาชีพ

2) การบริหารบุคคล ในแต่ละประเทศคณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน กล่าวคือ ใน**ประเทศสหรัฐอเมริกา** ได้กำหนดให้สภาโรงเรียนหรือคณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบบริหารบุคลากรของโรงเรียน **สหราชอาณาจักร** คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีหน้าที่ในการพิจารณาจำนวนบุคลากร รวมถึงการคัดเลือกครูและครูใหญ่ **ออสเตรเลีย** สภาโรงเรียนสามารถให้ข้อเสนอแนะในการแต่งตั้งครูใหญ่ และว่าจ้างบุคลากรในสายงานสนับสนุน และ**สาธารณรัฐเกาหลี** สภาโรงเรียนสามารถพิจารณาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียน การบรรจุครู และการเสนอชื่อตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อคัดเลือกผู้อำนวยการการศึกษาและกรรมการการศึกษา

3) การบริหารงบประมาณ ใน**สหรัฐอเมริกา** ได้มีการถ่ายโอนอำนาจในการจัดสรรงบประมาณโรงเรียน ซึ่งเดิมเป็นหน้าที่ของมลรัฐและเขตการศึกษา ได้โอนอำนาจการตัดสินใจการใช้จ่ายงบประมาณไปให้สภาโรงเรียนหรือโรงเรียน

ในขณะที่เดียวกันให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย
 ในการจัดการศึกษา โดยประสานเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน
 ชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และนักเรียน ช่วยระดมเงิน บุคลากร
 วิทยาการใหม่ ๆ และระบบบริหารการศึกษาให้โรงเรียนใน
 พื้นที่ที่สามารถบริหารงานได้อย่างแท้จริง **สหราชอาณาจักร**
 รัฐจะจัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนให้แก่คณะกรรมการ
 บริหารโรงเรียน โดยคณะกรรมการฯ มีอำนาจตัดสินใจว่า
 โรงเรียนจะใช้งบประมาณเท่าไรและมอบหน้าที่รับผิดชอบ
 ด้านบริหารโรงเรียนปกติให้แก่ครูใหญ่ **ออสเตรเลีย** รัฐ
 วิตตอเรียได้จัด ทำแผนงานโรงเรียนในอนาคตขึ้นเพื่อ
 ให้สภาโรงเรียนมีอำนาจตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น โดย
 เฉพาะดูแลด้านการเงินและการบัญชีของโรงเรียน **นิวซีแลนด์**
 จัดสรรงบประมาณเป็นเงินก้อน (เงินอุดหนุน) ให้แก่โรงเรียน/
 สถานศึกษาโดยตรง (ยกเว้นเงินเดือนครูและบุคลากร) โดย
 พิจารณาจากจำนวนรายหัวของนักเรียนและแผนงาน/โครง
 การตามที่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนจัดทำขึ้น **สาธารณรัฐ**
เกาหลี สภาโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่พิจารณางบประมาณ
 โรงเรียนตลอดปี รวมทั้งการจัดระบบและตรวจสอบระบบ
 บัญชีการเงินการคลังของโรงเรียน

สิทธิและหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

กรณีที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ได้เป็นกรรมการโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีสิทธิและหน้าที่ สรุปได้ดังนี้

การเลือกโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองมีสิทธิเลือกโรงเรียนที่ตนเองพอใจสำหรับลูกหลานของตนเข้ารับการศึกษาคือ เช่น **สหรัฐอเมริกา** ใช้ระบบตามใจลูกค้ำหรือตามใจพ่อแม่ ผู้ปกครอง ใช้วิธีการ 3 รูปแบบ รูปแบบที่หนึ่ง คือแจกคู่มือให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้เลือกโรงเรียนเอกชนที่ตนเองเห็นว่ามีความดี รูปแบบที่สอง แบ่งเขตการศึกษา เพื่อเด็กจะได้เข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน และรูปแบบที่สาม มอบหมายให้เอกชนบริหารจัดการศึกษา โดยมีได้หวังผลกำไร (Charter school) **สหราชอาณาจักร** พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีสิทธิ์คัดค้านอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ที่เป็นอิสระ ในกรณีที่โรงเรียนอ้างว่ารับนักเรียนเต็มแล้วและไม่สามารถรับนักเรียนเพิ่มได้อีก ยกเว้นโรงเรียนที่คัดเลือกเฉพาะ เด็กเก่งเท่านั้น

การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอน เช่น **สหรัฐอเมริกา** บางมลรัฐได้ออกกฎหมายเพื่อเรื่องนี้โดยเฉพาะ ซึ่งโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบ ในการกำหนดแผนและเป้าหมายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้แจ้งไว้ต่อมลรัฐ รวมทั้ง

แจ้งพ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับทราบด้วย **ออสเตรเลีย** พ่อแม่ ผู้ปกครองรวมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อเรียกร้องให้จัดการศึกษาที่มีคุณภาพแก่บุตรหลาน และให้มีการตรวจสอบโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งสภาพการณ์นี้เอง มีส่วนผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะในระดับโรงเรียน **นิวซีแลนด์** พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย เพื่อพิจารณารายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งสำนักงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ในการติดตามและประเมินผล

การเรียนการสอนที่บ้าน ในสหรัฐอเมริกา พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนที่บ้าน โดยสามารถช่วยเหลือเด็กในการทำการบ้าน ฝึกการอ่าน และฝึกทักษะในการคำนวณ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมบ้านที่อยู่อาศัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และอาจจะรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายหลายครอบครัวที่อยู่อาศัยในละแวกเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสอนอ่าน-เขียน เพื่อพัฒนาความรู้ของพ่อแม่ ผู้ปกครองด้วยตนเอง และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกหลานได้อีก **สหราชอาณาจักร** ได้จัดทำพันธะสัญญาระหว่างบ้านกับโรงเรียน (Home-School Agreements) เพื่อแสดงเจตจำนง ความรับผิดชอบของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีส่วนร่วมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ โดยโรงเรียนทุกแห่งจะต้องวางแผนและให้การบ้านที่เหมาะสมเป็นประจำให้แก่เด็กตั้งแต่

ป.1 ขึ้นไป และการบ้านของเด็กเล็กควรเป็นไปในลักษณะ การอ่านหนังสือร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่บ้าน **นิวซีแลนด์** โรงเรียนได้ส่งโปรแกรมและเป้าหมายการเรียนการสอน และ ข้อมูลอื่น ๆ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้พิจารณาที่บ้าน รวมทั้ง ผลการเรียนและความประพฤติที่เปลี่ยนแปลงของเด็กให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองได้ทราบ ในขณะที่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง อาจจะมีความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอน ของครูไปให้โรงเรียน

การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การมีส่วนร่วมเป็น เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในด้านการระดมเงินค่าใช้จ่าย เพื่อการศึกษา พบว่าใน**สหรัฐอเมริกา** มีความพยายามสร้าง เครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อหารายได้นำมาใช้ในการบริหารงานของ โรงเรียน ด้วยวิธีการระดมบุคคล เงินทุน วิทยากรสมัยใหม่ เพื่อให้โรงเรียนพึ่งตนเองได้และสามารถบริหารงานได้อย่าง แท้จริง **นิวซีแลนด์** รายได้ของโรงเรียนส่วนหนึ่งได้รับจาก งบประมาณของรัฐ ส่วนหนึ่งได้รับจากการบริจาคของ ประชาชน นอกจากนี้ก็ได้จากการจัดงานหารายได้การรวม ตัวเป็นเครือข่ายของชุมชน องค์กรเอกชนที่เห็นความสำคัญ ของการศึกษาด้วยตระหนักว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน จะเห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ที่ประสบผลสำเร็จมาก มักจะเป็น โรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนค่อนข้างสูง

การสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ประเทศต่าง ๆ มีการสร้างเครือข่าย โดยการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเรียนการสอน รายงานการประชุมของสมาคมผู้ปกครองและครู รายงานการประชุมของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โครงการ/กิจกรรม นิทรรศการที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาการศึกษาแก่เด็ก พร้อมทั้งเชิญชวนให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งสามารถแจ้งเป็นจดหมายข่าว การสร้างโฮมเพจส่งไปให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้ทราบ เพื่อกระตุ้นให้ตื่นตัวนำไปสู่การให้ความร่วมมือต่อไป **สหรัฐ-อเมริกา** เน้นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะทางจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก **สหราชอาณาจักร** โรงเรียนจะต้องจัดพิมพ์นโยบายการรับนักเรียน ของตนเองเพื่อเผยแพร่โดยอธิบายวิธีการที่จะจัดสรรที่เรียน ถ้าหากโรงเรียนมีผู้สมัครมาเรียนมากเกินไป โรงเรียนก็จะให้ความสำคัญแก่นักเรียนที่มีที่อยู่อาศัยใกล้โรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับแรก หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงนโยบายการรับนักเรียน จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีก่อน นอกจากนี้พ่อแม่ ผู้ปกครองยังได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนและผล การสอบของนักเรียนตามสิทธิที่ได้ระบุไว้ในธรรมนูญการศึกษาฉบับผู้ปกครอง (Parent's Charter) สำหรับ**นิวซีแลนด์** ในการจัดทำกรอบหลักสูตรแห่งชาติ รัฐจะใช้วิธีระดม

ความคิดเห็นจากเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู สื่อมวลชน นักธุรกิจและประชาชนทั่วไป เพื่อยกร่างกรอบหลักสูตรโดยทำประชาพิจารณ์ ได้แก่ จัดประชุมสัมมนา ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลไปยังบุคคลทุกชนชั้นในสังคม เพื่อสะท้อนความคิดเห็นที่หลากหลาย และรวบรวมความคิดเห็น คำวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ กลับมาทบทวนปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรแห่งชาติมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง มักจะติดตามข่าวสารข้อมูลของโรงเรียนจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ส่วนใน**ญี่ปุ่น** พ่อแม่ ผู้ปกครองและครู จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด โดยครูจะเป็นฝ่ายไปเยี่ยมบ้าน เพื่อดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียนที่บ้าน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับผลการเรียน ความประพฤติของนักเรียน และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

บทที่ 4

วิธีการส่งเสริมสนับสนุน เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ในฐานะหน่วยงานแกนนำหน่วยงานหนึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในการมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ จึงได้กำหนดภารกิจและดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจแก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้
 2. ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้ขยายเครือข่ายออกไปอย่างกว้างขวาง เพื่อร่วมเป็นพลังในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้
 3. สนับสนุนให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้นำในการเผยแพร่ความรู้ และความเข้าใจในการปฏิรูปการเรียนรู้
- การดำเนินงานตามภารกิจดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

การสร้างความรู้ความเข้าใจ

เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้ดำเนินการจัดทำ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้เผยแพร่ให้ แก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยส่งเสริมให้มีเวที เครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้

1) การประชุมประชาคมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง แกนนำเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ ปกครองแกนนำ เกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเพื่อเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้แสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการ ปฏิรูปการเรียนรู้

รูปแบบการดำเนินงาน

มีการอภิปรายเชิงวิชาการ โดยจิตแพทย์ สื่อมวลชน ครู ต้นแบบ ในหัวข้อ เรื่อง “บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด” และการอภิปรายทั่วไป เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการประชุม

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง แกนนำ มีความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทและการมีส่วนร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเข้าใจแนวทางการ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ลูกหลานทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และ แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่สำคัญ เกี่ยวกับแนวทางยุทธศาสตร์เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยเฉพาะการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้เป็นองค์กรอิสระ อาจเป็นรูปของสมาคม ชมรม หรือสภา เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ให้เป็นองค์กร ที่เข้มแข็งสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ เป็นผลสำเร็จ

2) การประชุมสมัชชาการปฏิรูปการเรียนรู้ เรื่อง “บทบาทและยุทธศาสตร์พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อการ ปฏิรูปการเรียนรู้” (สกศ. ร่วมกับ สปศ.)

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ ปกครอง เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ ระหว่างเครือข่ายของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสถานศึกษาในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ และกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อขยายเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำ เพื่อร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ให้กว้างขวาง

รูปแบบการดำเนินงาน

มีการอธิบายโดยผู้ประกอบการ ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้ และการอธิบายกลุ่มย่อย 10 กลุ่ม เกี่ยวกับยุทธศาสตร์เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ประเด็นและข้อคิดเห็นที่หลากหลาย

ผลที่ได้จากการสัมมนา

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการ มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งการร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา และการเข้าร่วมในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการได้เสนอแนวทางยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการแกนนำในสถานศึกษา การจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา

3) การประชุมประชาคมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ประกอบการ เรื่อง “ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้ปกครองต้องแสดงบทบาท” (งาน “ปฏิรูปการศึกษา ก้าวหน้าสู่ปีที่ 3”)

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นเวทีให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำเสนอยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

รูปแบบการดำเนินงาน

มีการอภิปรายโดยวิทยากร แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ นายกสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ครูต้นแบบ และพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำ การอภิปรายทั่วไป เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำเสนอยุทธศาสตร์พ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยเครือข่ายแกนนำ

ผลที่ได้จากการอภิปราย

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน/สถานศึกษา ทั้งในรูปการเป็นกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน

4) การเสวนา “ประชาสังคมเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้” (สกศ.ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าฯ และสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา)

วัตถุประสงค์

เพื่อเชื่อมโยงการปฏิรูปการเรียนรู้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยสร้างประชาสังคมเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ให้เครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นแกนนำร่วมกับข่ายประชาสังคมไทย ได้แก่ บุคคล ชุมชน องค์กรและเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งระดับพื้นที่ ระดับจังหวัด และระดับภูมิภาค ให้ทุกส่วนร่วมมือกันเป็นพลังขับเคลื่อนทางสังคม ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

รูปแบบการดำเนินงาน

มีการเสวนาโดยวิทยากรที่เป็นเครือข่ายแกนนำพ่อแม่ผู้ปกครองจากหลายอาชีพมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่ได้ดำเนินการอยู่ขณะนี้ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นร่วมกันจากข่ายประชาสังคมทุกฝ่าย

ผลการประชุม

ยุทธศาสตร์การสร้างประชาสังคมเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ต้องร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษา หน่วยงานองค์กรภาครัฐเอกชน และเครือข่ายต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างชัดเจน เกิดจุดเชื่อมโยงประสานระหว่างรัฐและทุกฝ่าย จึงจะประสบผลสำเร็จ

การส่งเสริมเครือข่าย

การส่งเสริมให้เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีความเข้มแข็ง มีความเคลื่อนไหวและสร้างพลังผลักดันการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ การส่งเสริมเครือข่ายจึงมีการดำเนินงานดังนี้

1) สร้าง แสวงหาเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำ

- **แสวงหา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ มีประสบการณ์และมีบทบาทในสถานศึกษาต่าง ๆ มาเป็นเครือข่ายแกนนำ เช่น เป็นกรรมการสถานศึกษา ประธาน/กรรมการเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง สถานศึกษา สื่อมวลชน จิตแพทย์ นักการเมือง นักหนังสือพิมพ์ พิธีกรรายการวิทยุ โทรทัศน์ นักธุรกิจ นักสังคมสงเคราะห์ และผู้นำชุมชน**

- **แสวงหาเครือข่ายแกนนำพ่อแม่ ผู้ปกครองในโรงเรียนต่าง ๆ ที่ดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่น โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนบ้านบางกะปิ โรงเรียนราชวินิตมัธยม โรงเรียนไผทอุดมศึกษา โรงเรียนมีน**

ประสาท และโรงเรียนบ้านคลองบัว ฯลฯ

- แสวงหาเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำ ในโรงเรียนผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) เป็นกรรมการสถานศึกษา หรือเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อนำมายกย่องทางสื่อต่าง ๆ

2) การขยายเครือข่าย

ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน สถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง จัดขึ้น เช่น การประชุมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสง-โรจน์) โรงเรียนปิยะพงษ์วิทยา โรงเรียนวัดทุ่งครุ (พึ่งสายอนุสรณ์) กระทรวงพาณิชย์ โรงเรียนสวัสดิศึกษา โรงเรียนเซนต์คาเบรียล โรงเรียนปราโมช วิทยารามอินทรา ฯลฯ และให้ความร่วมมือกับฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการจัดประชุมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อขยายเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำให้ได้อย่างกว้างขวางเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครองแกนนำเข้าร่วมเป็น focus group ในการระดมความ

คิดเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลการเรียนรู้

การสนับสนุนเครือข่าย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ เช่น สนับสนุนการจัดประชุมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียน การให้เอกสารข้อมูล และการจัดหาวิทยากร สร้างความรู้ความเข้าใจ เป็นต้น

สำหรับโรงเรียนบ้านคลองบัว ซึ่งเป็นหนึ่งในโรงเรียนผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำนักงานฯ ได้ให้การสนับสนุน นับเป็นตัวอย่างหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านโรงเรียน และชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์)

โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์) สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนแห่งหนึ่งที่ได้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยโรงเรียนได้ร่วมมือกับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้

แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านคลองบัวยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำ ร่วมประเมินผล และเน้นบทบาทความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นประการสำคัญ

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านคลองบัว ประสบผลสำเร็จได้ เกิดจากความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม

● ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา

การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองบัว จัดในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีจำนวน 15 คน โดยส่วนหนึ่งเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่เป็นผู้นำชุมชน จุดประสงค์สำคัญของโรงเรียนคือการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษา ทุกคนจะต้องรับรู้นโยบาย เข้าใจจุดประสงค์ ความต้องการ

พัฒนาโรงเรียน ชุมชน หรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในทิศทางเดียวกัน ให้สำเร็จไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

● จัดตั้งชมรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

โรงเรียนบ้านคลองบัว ได้จัดตั้งชมรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา โดยเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง จากหลากหลายอาชีพได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างเสริมพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียน ร่วมกันคิด ร่วมทำ และ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน โรงเรียน และชุมชน ท้องถิ่นของตนเองให้เจริญมากขึ้น ในปี 2543 ได้มีพ่อแม่ ผู้ปกครองสนใจเข้าร่วมเป็นเครือข่าย จำนวนถึง 700 คน

● ส่งเสริมกิจกรรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

การดำเนินงานของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นการบริหารโครงการที่เกิดจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง มารวมตัวกันเป็นเครือข่าย มีกิจกรรมตั้งแต่ระดับการเข้าร่วม ประชุม ร่วมกิจกรรม เป็นผู้ช่วยสอน ฝึกทักษะ ถ่ายทอดความรู้ วิชาชีพด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพ รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนทุน ทรัพย์เพื่อการศึกษา

2) ยุทธศาสตร์การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

บทบาทการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านคลองบัว ใช้นวัตกรรมศาสตร์
 ความร่วมมือประสานสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างบ้าน
 โรงเรียนและชุมชน โดยหวังว่าเมื่อการปฏิรูปการศึกษา
 คนในชุมชนก็จะพัฒนาและมีคุณภาพ ชุมชนก็พัฒนาเจริญ
 ตามไปด้วย ฉะนั้น คนในชุมชนต้องมีความรักท้องถิ่น
 รักเยาวชน เห็นความสำคัญของการศึกษา แม้คนในชุมชน
 จะไม่มีความรู้ทางทฤษฎี แต่อาศัยทักษะ ประสบการณ์
 ก็สามารถถ่ายทอดให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ โรงเรียน
 จึงเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีความรู้ในวิชาชีพต่าง ๆ
 เป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ ในด้านอาชีพต่าง ๆ เช่น
 การเลี้ยงปลา การปลูกพืชสมุนไพร การทำขนม อาหารไทย
 การตัดเย็บเสื้อผ้า นาฏศิลป์ ความรู้เกี่ยวกับวิชาช่างไฟฟ้า
 เบื้องต้น กฎหมายแรงงานเด็ก และให้พระในชุมชนมาให้การ
 ศึกษา อบรม แก่นักเรียนในเรื่องศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

3) ส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

เพื่อสร้างและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องระเบียบ
 วินัย โรงเรียนได้จัดตั้งสภานักเรียน โดยเปิดโอกาสให้
 นักเรียนได้ร่วมกันทำงานด้วยความสมัครใจ มีประธานสภา
 นักเรียนทำหน้าที่ดูแล สมาชิกแต่ละคนจะรับผิดชอบหน้าที่
 สอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนกันเองในโรงเรียน
 นอกจากนี้สภานักเรียนยังมีหน้าที่ช่วยเหลือกิจการงานของครู

อาจารย์ งานของโรงเรียน เป็นการสร้างความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่น สร้างภาวะผู้นำ อันเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

สรุปข้อคิดเห็นของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

การสร้างความรู้ ความเข้าใจ การสนับสนุนและส่งเสริม เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ใน รูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้เสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอ และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริม การเรียนรู้

● ที่บ้าน

พ่อแม่ ผู้ปกครอง นอกจากมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูกให้ เจริญเติบโตตามวัยแล้ว ยังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการ เตรียมความพร้อมให้ลูกเข้าสู่สังคมภายนอกได้อย่างมั่นใจ การเตรียมตัวลูกให้พร้อมตั้งแต่อยู่ที่บ้าน เป็นการปูพื้นฐาน การเรียนรู้อย่างมั่นคงให้แก่ลูกก่อนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ที่ครูจะเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ให้พัฒนาในระดับสูงขึ้นไป ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองควรตระหนักเสมอว่าไม่ควรทิ้งภาระ การเลี้ยงดูลูกทั้งหมดให้โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียว

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องคำนึงถึงสิทธิของลูก ซึ่งหมายถึง
 ประโยชน์ของลูกเป็นอันดับแรก ต้องพิจารณาไตร่ตรองถึง
 ความถูกต้องว่าผลที่เกิดขึ้นใด ๆ ก็ตาม เป็นประโยชน์แก่ลูก
 อย่างแท้จริง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องรู้จักปรับวิธีการเลี้ยงลูก
 ให้เข้ากับพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย ต้องเอาใจใส่
 ดูแลพฤติกรรม ให้ความสนใจ เข้าใจความพร้อม เปิดโอกาส
 ให้ลูกได้ค้นพบตัวเอง เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และให้สามารถคิดเป็น
 แก้ปัญหาได้ นอกจากนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องปฏิบัติตนเอง
 ทั้งในแง่ทัศนคติ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ไม่ควรคาดหวัง
 ในตัวลูกมากเกินไป เพราะจะสร้างความกดดันให้ลูก ควรส่งเสริม
 ให้ลูกได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

● **ที่โรงเรียน**

โรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการเรียนรู้
 เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่พัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะ
 และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในทุกด้านของเด็ก ให้มีความ
 ต่อเนื่องเชื่อมโยงจากครอบครัวขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ดังนั้น
 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร จะต้องมีบทบาทหน้าที่
 ร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ กล่าวคือพ่อแม่ ผู้ปกครอง
 ต้องมีความเข้าใจนโยบาย กฎระเบียบ การเรียนการสอน
 ของโรงเรียน และการประเมินผลความสำเร็จต่าง ๆ ของลูก
 ควรพบครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของ

ลูกระหว่างอยู่ที่บ้านและโรงเรียน ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของลูก รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ช่วยดูแลความประพฤติและการเรียน รวมทั้ง การป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการมีส่วนร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนของลูกนั้น ได้แก่ การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทั้งในระดับห้องเรียน ระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอน เป็นครูช่วยสอน ฝึกทักษะ วิชาชีพต่าง ๆ และการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากนั้น การจัดการศึกษาตามแนว พ.ร.บ.การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาท และมีส่วนร่วมในการประเมินผลผู้เรียนและโรงเรียน โดยให้ ข้อคิดเห็น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการ จัดการเรียนการสอนของโรงเรียน รวมทั้งคอยติดตามผลการ ประเมินและมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนา ปรับปรุงผู้เรียนที่บ้าน

● แหล่งเรียนรู้

พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ของลูก ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้นอก ห้องเรียนให้แก่ลูก โดยพาลูก เพื่อน ๆ ของลูก และกลุ่มพ่อแม่ ของเพื่อนลูกไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากสภาพแวดล้อมที่ได้พบเห็น ทำให้ทุกคนได้รับบรรยากาศที่มีความรู้ ความสุข และ สนุกสนาน ทำให้สายสัมพันธ์ พ่อ แม่ ลูก มีความแน่นแฟ้น ยิ่งขึ้น

2. บทบาทของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

● ครู

ในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด ครู ผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเอง เปลี่ยนความคิด ของตนเองจากผู้บอกมาร่วมเรียนรู้กับเด็ก บทบาทหน้าที่ของ ครู คือ ผู้ออกแบบการสอน วางแผนร่วมกับเด็ก สร้างการมี ส่วนร่วมในชั้นเรียน จัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบและรู้จัก สร้างสถานการณ์ ใช้เทคนิควิธีกระตุ้นให้เด็กฝึกคิด วิเคราะห์ รู้จักศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเอง ในทัศนะของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เห็นว่าคุณภาพของครูยังไม่เป็นที่พอใจ ควร พิจารณาและทบทวนมาตรฐานการผลิตครูให้มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบในวิชาชีพมากขึ้น และมีมาตรการติดตาม ประเมินผลคุณภาพครูรวมทั้งมาตรการลงโทษครูที่ทำผิด นอกจากนี้ ครูและผู้บริหารจะต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้าน ความรู้ และวิชาชีพอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

● ผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาส และให้สิทธิแก่

พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ในรูปแบบที่หลากหลายตามความสามารถของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เข้าใจรับทราบถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค การติดตามประเมินผลการเรียนการสอน และการรายงานการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งการสร้าง ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้มีการรวมกลุ่มเป็นชมรมเครือข่าย โดยโรงเรียนเป็นศูนย์กลางประสานงาน สร้างบรรยากาศ เพื่อเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ และความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

3. หลักสูตรและการเรียนการสอน

● **หลักสูตร** มีเนื้อหาวิชาการมากเกินไป มีความซ้ำซ้อน บางเรื่องไม่มีประโยชน์ ไม่เหมาะสมกับสภาวะการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นหลักสูตรจำเป็นต้องหลากหลาย ให้ครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ควรเพิ่มความรู้เรื่องศาสนาและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกความรักชาติ

● **กระบวนการเรียนการสอน** ตามแนวใหม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา

ได้ และเรียนอย่างมีความสุข ครูต้องส่งเสริมพัฒนาให้เด็ก รู้จักตนเองก่อน รู้จักใช้เหตุผล แยกแยะ และประเมินตนเองได้ วิธีการที่ดีและควรส่งเสริม คือ การฝึกให้เด็กเขียนทำรายงาน ส่วนตัว

- **การสอบ/วัดผลประเมินผล** ระบบการวัดผล การเรียน ควรปรับให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอน ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชาเป็นหลัก สำหรับการสอบเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ควรพิจารณาระบบที่ล้ำสมัย เน้นวิชาการมากเกินไป ปรับเปลี่ยนค่านิยมการเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษา ระบบปิดของรัฐ ซึ่งมีความต้องการสูงเกินความสามารถที่รัฐ จะให้บริการได้

- **จำนวนนักเรียนต่อห้อง** ในระดับประถมศึกษาส่วน ใหญ่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เป็นภาระของครูดูแล นักเรียนไม่ทั่วถึง มีผลต่อการเรียนการสอนและการปฏิรูป การเรียนรู้ ควรนำมาพิจารณาเป็นประเด็นเร่งด่วนอาจมีผล ให้ปัญหาต่าง ๆ คลี่คลายได้

- **สื่อและเทคโนโลยี** สื่อเป็นอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ สำคัญของเด็ก สื่อที่สามารถเข้าถึงเด็กได้โดยตรง รวดเร็ว เช่น ทีวี วิทยุ จะต้องมุ่งเน้นสร้างคุณธรรม จริยธรรม ชี้นำเป็น แบบอย่างให้แก่เด็กได้ จุดนี้รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญ เป็นพิเศษ

4. ยุทธศาสตร์การสร้าง แสวงหา และขยายเครือข่าย

ข่ายแกนนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ปฏิรูปการเรียนรู้

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมปฏิรูปการศึกษาให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น ควรใช้ยุทธศาสตร์ดำเนินงานดังนี้

● การสร้างกลไกเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

การสร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ยึดหลักความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำเป็นสำคัญ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายการดำเนินงานตามแนวพ.ร.บ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำหรับกิจกรรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรจัดเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

● การแสวงหาเครือข่ายแกนนำ

แสวงหาพ่อแม่ ผู้ปกครอง จากบุคคลในสังคม หลากหลาย สาขาวิชาชีพ เช่น นักการเมือง สื่อมวลชน นักเขียน ตำรวจ จิตแพทย์ ผู้บริหารระดับสูง นักวางแผน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เป็นต้น ให้มาร่วมเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง แกนนำ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ

● การขยายเครือข่ายแกนนำ

การขยายเครือข่ายแกนนำ ควรใช้วิธีขยายเป็นกลุ่มเครือข่าย โดยการสำรวจข้อมูลรายละเอียดของเครือข่ายที่มีอยู่ แล้วแบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามพื้นที่บริเวณใกล้เคียง

โซนเดียวกัน หรือแบ่งตามความเชี่ยวชาญและความสนใจตามศักยภาพของบุคคล เพื่อให้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้อย่างกว้างขวาง ส่วนเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในโรงเรียนนั้น ควรรวมตัวกันเป็นสมาคม/ชมรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ในโรงเรียน อาจจะเริ่มจากกลุ่มเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ระดับห้อง ระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน จากนั้นจึงขยายออกไปนอกโรงเรียน ไปร่วมกับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองโรงเรียนอื่น ๆ สร้างให้เป็นกลุ่มเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ซึ่งจะทำได้จะทำให้สามารถขยายเครือข่ายได้อย่างกว้างขวาง

● การจัดตั้งองค์กรเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองปฏิบัติการเรียนรู้

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เสนอแนวคิดที่ว่า ควรพิจารณาจัดตั้งองค์กรเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ขึ้นในรูปของ คณะกรรมการ สมาคม/ชมรม หรือ สภาเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีอิสระ และคล่องตัว โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน เพื่อการปฏิบัติการศึกษา ทำหน้าที่ในการประสานงานให้ข้อมูล ส่งเสริมสนับสนุนให้สามารถมีการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ให้สภาเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง สร้างพลังในการขับเคลื่อนการปฏิบัติการเรียนรู้ ให้ประสบผล

คู่มือการดำเนินงาน เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ผู้อำนวยการโครงการ

นางนิรมล กิตติวิบูลย์

ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและแผนการศึกษา

คณะทำงาน

นางวนิดา วรรณศิริ

นางทิพย์อนงค์ เลื่อนพุกวัฒน์

นางสาวจิตรา มาตานุสรณ์

บรรณาธิการ

นางทิพย์อนงค์ เลื่อนพุกวัฒน์

ผู้ประสานงานและจัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางเพียงจันทร์ ดิษนิล